

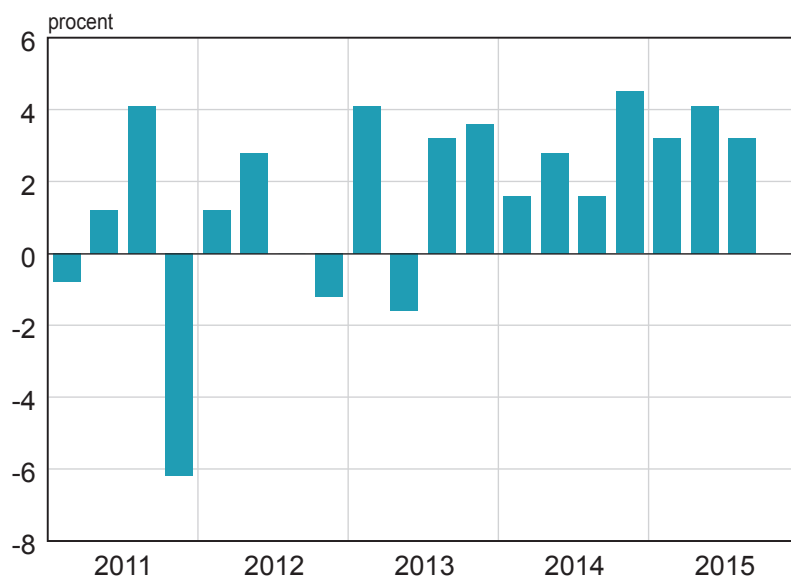
SCB-Indikatorer

E K O N O M I S K M Å N A D S Ö V E R S I K T

Fortsatt stark BNP-tillväxt

Bruttonationalprodukten, BNP, kvartal

Förändring från föregående kvartal, säsongrensat uppräknat till årstakt

- Detaljhandeln fortsätter uppåt
Sid 8
- Ökad sysselsättning
Sid 17

I fokus:
**Export-
cheferna mer
optimistiska**
sid 12

KOMMENTARER & ANALYS

INNEHÅLL

Konjunkturläget.....	2	Näringsliv	14
Industri	4	Priser.....	15
Utrikeshandel.....	7	Arbetsmarknad.....	17
Handel, konsumtion och tjänster.....	8	Finansmarknad.....	19
"I fokus".....	12	Internationell utblick.....	21
Byggbmarknad.....	14	Svenska ekonomiska indikatorer.....	24

KONJUNKTURLÄGET

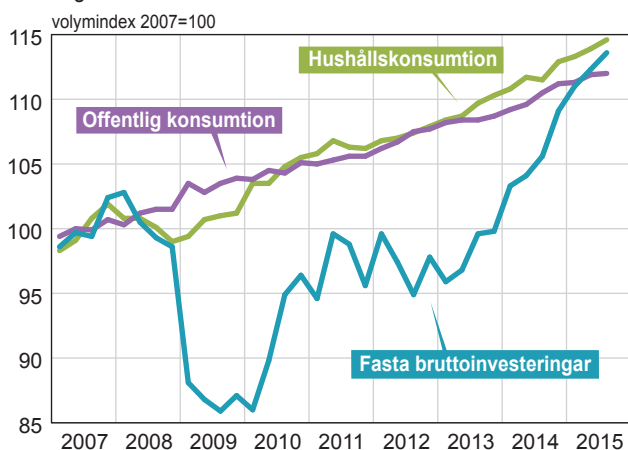
Stark svensk BNP-tillväxt

Den svenska ekonomin fortsätter att övertyga. Tredje kvartalet i år växte BNP med 0,8 procent jämfört med kvartalet innan. Det var fjärde kvartalet i rad med en kvartalstillväxt runt 1 procent vilket innebar att tillväxten jämfört med tredje kvartalet i fjol var hela 3,9 procent. Utfallet låg över de flesta analytikers bedömningar och överträffar de senaste prognoserna från exempelvis Riksbanken och Konjunkturinstitutet. Nationalräkenskaperna visade samtidigt en starkare bild av ekonomin än vad den tillgängliga månadsstatistiken för framförallt produktionssidan visat den senaste tiden. Differenserna förklaras i huvudsak av definitionsskillnader samt kompletterande datakällor.

I vanlig ordning bidrog starka bostadsinvesteringar till att lyfta BNP men även maskininvesteringarna steg kraftigt. Detta kvartal understöddes BNP-tillväxten även av ökad hushållskonsumtion. Framförallt steg konsumtionen av varaktiga varor, såsom bilar och andra motorfordon, men även ökade utgifter för kommunikation samt hotell- och restaurangbesök drog upp. Även utrikeshandeln steg, där såväl exporten som importen växte med drygt 2 procent jämfört med föregående kvartal. Det innebar endast ett svagt positivt bidrag från nettoexporten. Tjänsteexporten fortsatte att stärkas men detta kvartal utvecklades även varuexporten positivt och växte i samma takt som tjänsteexporten.

Fasta bruttoinvesteringar, hushållskonsumtion och offentlig konsumtion

Säsongrensade kvartalsvärden

Fortsatt god tillväxttakt inom näringslivet

Produktionen i det svenska näringslivet fortsatte att växa

i samma takt som under de tidigare kvartalen under året. Näringslivet totalt ökade sin produktion med 1,1 procent jämfört med andra kvartalet och såväl industrin som byggbranschen och tjänsteproducenterna noterade uppgångar. För industrin var tillväxttakten dock något lägre än under det andra kvartalet som å sin sida var mycket starkt. Byggproduktionen var fortsatt stark och gav ett stort bidrag till näringslivets totala produktionstillväxt. För tjänsteproduktionen ökade tillväxttakten något jämfört med andra kvartalet.

Noterbart är att utfallen i nationalräkenskaperna var högre både för industrin och för tjänstebranscherna än de månadsvisa index som SCB tar fram avseende industri- och tjänsteproduktion, och som presenteras som fasta avsnitt i SCB-Indikatorer, visade. Den främsta orsaken till skillnaderna är att kompletterande information finns tillgänglig vid beräkning av nationalräkenskaperna.

Försörjningsbalansen

Procentuella volymförändringar från föregående år

	2014			2015		
	kv 1	kv 2	kv 3	kv 4	kv 1	kv 2
BNP ¹⁾	1,8	2,8	2,3	2,6	3,0	3,4
Hushållens kons	2,4	2,7	1,7	2,2	2,5	1,9
Offentlig konsumtion	0,5	0,4	2,1	2,4	1,7	2,7
Fast bruttoinvestering	8,0	6,9	6,0	9,0	7,8	8,3
Lagerinvesteringar ²⁾	-0,3	0,4	0,6	-0,2	0,1	-0,3
Export	3,1	2,0	3,0	5,8	4,4	4,4
Import	5,2	4,7	6,0	8,9	5,7	3,5

1) Dagkorrigerade kvartalsvärden

2) Förändring i procent av BNP för jämförelseperioden (inkl. korrepost)

Stark fordonsmarknad tecken på bra konjunktur

En av industrins branscher som gått starkt den senaste tiden är motorfordonsindustrin. Både andra och tredje kvartalet har produktionstillväxten varit över 10 procent i årstakt. Bakom den ökade produktionen ligger både ökad inhemsk efterfrågan och ökad efterfrågan från utlandet. I synnerhet exportorderingen har ökat rejält under året vilket nu avspeglar sig i en uppgång för exportförsäljningen.

Hur efterfrågan på fordonsmarknaden utvecklar sig brukar vara en god indikator på det aktuella konjunkturläget. Inköp av bilar är en utgift som hushåll och företag ofta väljer att skjuta på framtiden i sämre tider men det senaste året har trycket på bilhandeln varit väldigt högt och motorfordonsindustrin har ökat sin produktion i takt med en stigande efterfrågan. Det indikerar att det för närvarande råder ett starkt konjunkturläge i Sverige med köpstarka hushåll. Dessutom har den ökade efterfrågan inneburit att sysselsättningen ökat inom branschen. Industrin som

helhet har haft en nedåtgående sysselsättningsutveckling under lång tid men under de två senaste åren har antalet sysselsatta inom motorfordonsindustrin ökat något.

Positiv trend på arbetsmarknaden

Samtidigt som Sveriges ekonomi visar god tillväxt så går utvecklingen på arbetsmarknaden framåt. Trenden med ökad sysselsättning fortsätter samtidigt som arbetslösheten fortsätter att minska. Statistiken visar att det är framförallt är bland utrikes födda som sysselsättningen stigit det senaste året samt att det är ungdomsarbetslösheten som sjunkit mest.

Arbetskraftsundersökningarna för oktober visade att sysselsättningen ökat med 81 000 personer det senaste året. Arbetslösheten var 6,7 procent, en nedgång med 0,8 procentenheter jämfört med oktober i fjol. Samtidigt visar arbetsförmedlingens senaste månadsstatistik en något dystrare bild. Minskningen av arbetslösheten hade i oktober i princip upphört och bland de utrikes födda såg man till och med en ökning av arbetslösheten.

Än är det för tidigt att se några direkta effekter av flyktingströmmen i statistiken. De asylsökande måste först få permanent uppehållstillstånd och bli folkbokförda i Sverige och sedan aktivt söka arbete för att ingå i arbetskraften. En effekt är dock att arbetskraftens andel av befolkningen har minskat något jämfört med tredje kvartalet i fjol, vilket kan tolkas som att en stor del av den ökade befolkningen ännu inte har kommit ut på arbetsmarknaden. En avgörande fråga för vilken effekt flyktingströmmen får på ekonomin blir hur de nyanlända integreras på arbetsmarknaden. Den ökade befolkningen bör dock oavsett leda till att antalet sysselsatta fortsätter att öka, både inom offentlig och privat sektor.

Fortsatt positiva konjunkturindikatorer

Trots att barometerindikatorn sjönk tillbaka något i november så visar konjunkturbarometern fortfarande upp ett starkare stämningsslag än normalt. Det gäller i synnerhet inom detaljhandeln samt för byggverksamheten som steg ytterligare den senaste månaden. I november var det främst tillverkningsindustrin som sjönk men även där ligger konfidsensindikatorn fortfarande en bra bit över sitt historiska genomsnitt. Det som är negativt i konjunkturbarometern är hushållsindikatorn som är svagare än normalt och som backade ännu mer i november sedan hushållens syn både på den egna ekonomi och på Sveriges ekonomi försämrats.

Inköpschefsindex för industrin stärktes däremot i november då den steg från 53,4 till 54,9. Utvecklingen under året har varit väldigt stabil där indexet legat mellan 53 och 56 samtliga månader. Senast det låg under 50-strecket, som utgör gränsen för upp- och nedgång, var i april 2013. I november var det framförallt delindexet för produktionen som steg men även starkare orderingång och sysselsättning bidrog till uppgången.

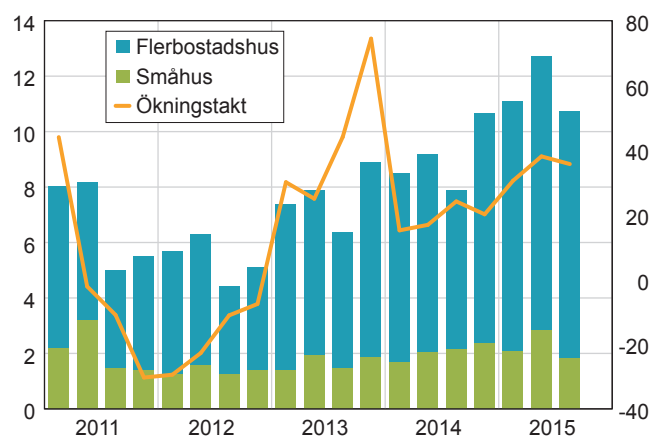
Hett på bostadsmarknaden

Bostadspriserna har stigit kraftigt under det senaste året även om den senaste månadsstatistiken pekade på en

avmattning av ökningstakten. De fundamentala faktorerna är hög efterfrågan (stor befolkningsökning och låga räntor) och lågt utbud (få bostäder och lågt bostadsbyggande). Bostadsinvesteringarna har dock lyft rejält de senaste åren och det ökade byggandet ger positiva effekter på BNP. Den senaste statistiken över bostadsbyggandet visade att antalet påbörjade lägenheter ökade med 35 procent under de tre första kvartalen i år jämfört med motsvarande period i fjol. Trots denna starka ökningstakt är behovet av ökat bostadsbyggande fortsatt högt. Hushållens skulder tickar på uppåt och under de senaste två åren har den årliga tillväxttakten för hushållens lån ökat från runt 5 procent till drygt 7 procent. Mellan oktober 2013 och oktober 2015 innebär det en ökning av låneskulderna på 386 miljarder kronor, där 336 miljarder utgörs av bostadslån.

Påbörjade lägenheter

Antal i tusental (vänster), ökningstakt jämfört med motsvarande kvartal föregående år (höger)

För att dämpa utlåningen och hushållens skuldsättning har en rad förslag på åtgärder framförts den senaste tiden, förutom det amorteringskrav som troligtvis kommer att införas under 2016. Det senaste förslaget från Finansinspektionen är ett skuldkvotstak, som innebär en begränsning av hur mycket hushållen får låna som andel av deras disponibla inkomst.

Svag men stabil tillväxt i Europa

De preliminära uppgifterna från Eurostat visade en BNP-tillväxt i euroländerna på 0,3 procent tredje kvartalet. Jämfört med motsvarande kvartal i fjol var BNP-tillväxten 1,6 procent. Euroområdet har gynnats av att valutan försvagats det senaste året vilket lyft exporten och det lägre oljepriset har samtidigt gynnat hushållens konsumtion. Denna effekt börjar dock klinga av och bidraget från nettoexporten var negativt tredje kvartalet.

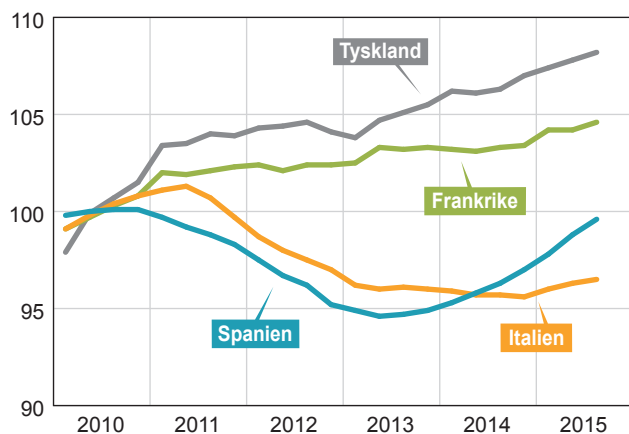
I Tyskland växte ekonomin med 0,3 procent tredje kvartalet. Jämfört med motsvarande kvartal i fjol var tillväxten 1,7 procent. Efter en turbulent period i samband med Volkswagenskandalen verkar dock förtroendet ha återhämtats något. ZEW-indikatorn som mäter förtroendet på den tyska ekonomin på sex månaders sikt vände i november upp för första gången sedan mars i år. Tysklands Ifo-index ligger samtidigt kvar i tillväxtzonen och har legat

relativt stabilt under året. I november steg indexet något.

Även i de övriga större euroekonomierna var tillväxten måttlig men positiv. Frankrikes BNP växte också med 0,3 procent tredje kvartalet vilket trots allt var ett steg i rätt riktning efter att det varit nolltillväxt andra kvartalet. Även Italien noterade en svag uppgång då ekonomin växte med 0,2 procent jämfört med föregående kvartal. Det var dock tredje kvartalet med ökad BNP så även där är utvecklingen på väg åt rätt håll. Den största uppgången visade fortsatt Spanien vars BNP steg med 0,8 procent jämfört med andra kvartalet. I årstakt var tillväxten starka 3,4 procent. Trots att den spanska ekonomin återhämtat sig rejält de senaste två åren så finns dock stora bekymmer kvar sedan finans- och eurokrisen. Återhämtningen på arbetsmarknaden går långsamt och arbetslösheten är drygt 21 procent vilket fortfarande är klart över EU-snittet.

BNP-tillväxt

Säsongrensade värden, volymindex 2010=100

Källa: Macrobond

Norge överraskade positivt

Siffrorna från den norska statistikbyrån visade på en betydligt starkare tillväxt i den norska ekonomin än vad merparten av analytikerkåren väntat sig. Norges BNP växte med 1,8 procent jämfört med kvartalet innan, där en stor del av tillväxten var kopplad till petroleumverksamheten och mer specifikt produktionen av naturgas. Fastlands-BNP steg endast med 0,2 procent och tillväxten i hushållskonsumtionen har i det närmaste stannat av.

De preliminära uppgifterna för Finland visade att landets kräftgång fortsätter och BNP sjönk med 0,6 procent jämfört med andra kvartalet. Ordinarie kvartalsräkenskaper publiceras dock först 4 december. Även i Danmark minskade BNP tredje kvartalet, men endast med 0,1 procent.

USA närmar sig räntehöjning

Det första estimatet av USA:s BNP var en klar besvikelse när den publicerades förra månaden. I slutet av november kom en liten uppjustering där BNP-tillväxten tredje kvartalet beräknas till 2,1 procent uppräknat till årstakt. I kvartalstakt växte ekonomin med 0,5 procent vilket får betraktas som en måttlig tillväxt. De positiva delarna är att den inhemska konsumtionen går starkt och samtidigt gynnas importen av den starka dollarn vilket har en negativ effekt på BNP.

I motsvarande grad dämpas den amerikanska exporten av det hårda apprecieringstrycket på landets valuta.

Efter några månader med lite svagare utfall visade den senaste arbetsmarknadsstatistiken avseende oktober mycket starka siffror. Antalet sysselsatta steg kraftigt samtidigt som arbetslösheten fortsatte ned. Detta tillsammans med informationen från Feds senaste penningpolitiska möte visade en ökad sannolikhet för att det blir en räntehöjning i december. Dessa signaler har bidragit till att stärka dollarn vilket i sin tur inneburit ännu lägre råvarupriser, som exempelvis priset på olja, som prissätts i dollar. Upprevideringen av BNP-tillväxten fick dessutom dollarn att stärkas ytterligare.

Oklara effekter av terrorn

En månad som denna är det svårt att förbigå de tragiska händelserna som inträffade i Paris den 13 november och efterspelet med flertalet nya terrorhot över Europa. En stad som Bryssel har närmast legat nere och även i Sverige har hotnivån för terrorattentat höjts. De ekonomiska effekterna av terrorhoten är ännu oklara. Börserna har inte påverkats nämnvärt, Parisbörsen steg med drygt 1 procent i november medan börsen i Frankfurt gick upp med 5 procent. Preliminära inköpschefsindex för Frankrike visade i november en svag nedgång för tjänstesektorn men indexet befinner sig fortsatt i tillväxtzonen och i Tyskland steg indexet för såväl industrin som tjänstebranscherna. Dessa mätningar gjordes dock i huvudsak innan terrorattackerna så någon direkt effekt var heller inte väntad.

En möjlig effekt är att de stora resurser som tillförs polis- och säkerhetspersonal för att bekämpa terrorn i Europa kan leda till större offentliga underskott. Samtidigt ökar den offentliga konsumtionen vilket påverkar ekonomin positivt. Hushållskonsumtionen riskerar att dämpas något inledningsvis, åtminstone i städer som Paris och Bryssel, men däremot har terrorhoten knappast någon långvarig effekt om utvecklingen följer det historiska mönstret vid liknande händelser. Snart drar julhandeln igång på allvar och konsumtionen lär få en ny skjuts.

INDUSTRI

Tendensundersökningar såsom KI:s konjunkturbarometer har visat ett väldigt positivt stämningsslag bland industriföretagen de senaste månaderna och nu börjar även utfallet i statistiken visa samma bild.

Orderingången till industrin ökade kraftigt i september sedan annan transportmedelsindustri noterat en ovanligt hög orderingång från exportmarknaden. Även bortsett från tillfälliga toppar och sett i ett lite längre perspektiv har industrins orderingång haft en klart positiv trend sedan andra halvåret i fjol, där orderingången från hemmamarknaden ökat mer än från utlandet. I september minskade dock efterfrågan från hemmamarknaden något.

Produktionen inom industrin (IPI) var relativt svag under 2014, men har tagit bättre fart i år. Efter vad som

förmodligen var en tillfällig svacka i juli, har produktionen ökat två månader i följd. I september steg industriproduktionen med 2 procent jämfört med månaden innan. I kvartalstakt var förändringen av IPI negativ men däremot visade nationalräkenskaperna en positiv utveckling mellan andra tredje kvartalet för produktionen inom industribranscherna. Tillväxttakten var dock lägre än mellan första och andra kvartalet i år.

Industrins produktionsvolym

Senaste uppgift: september 2015

Källa: SCB:s industriproduktionsindex

Rickard Bengtsberg

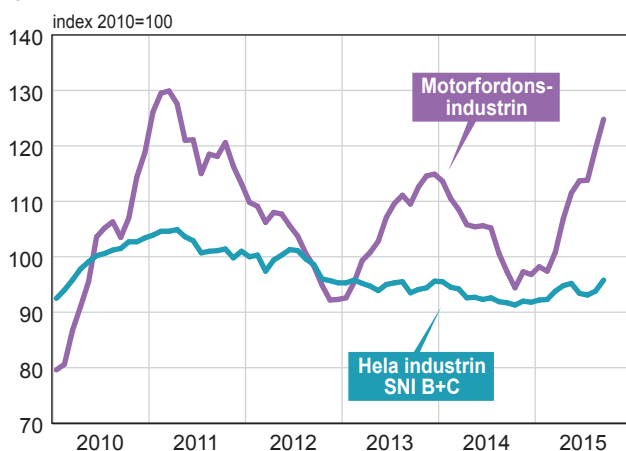
Ökad industriproduktion i september

Industriproduktionen följde upp den starka utvecklingen i augusti med en stark utveckling även i september. Jämfört med augusti steg industriproduktionen med 2,0 procent i säsongsrensade tal. Om uppgången i augusti drevs av en rekyl på nedgången inom industrin för elapparatur i juli så drevs uppgången i september av en stark uppgång inom motorfordonsindustrin.

Skillnaden mellan augusti och september var att motorfordonsindustrins starka utveckling i september följde på en relativt stark månad i augusti. Produktionen inom motorfordonsindustrin ökade med 10,5 procent jämfört med augusti, i säsongsrensade tal. Där produktionen i augusti ökade med 3,2 procent jämfört med juli. Den positiva utvecklingen i september innebär att motorfordonsindustrin haft en positiv utveckling för sju av årets nio månader. Uppgången för motorfordonsindustrin i september var också den starkaste utvecklingen i produktionen sedan juli 2013 då produktionen ökade med 11,2 procent jämfört med föregående månad. Nivån på produktionen i motorfordonsindustrin i september är också den högsta sedan mars 2011 både i kalenderkorrigerade och säsongsrensade tal.

Industriproduktionsindex

Säsongsrensade månadsvärden utjämnade med tremånaders glidande medelvärde

Den bransch som utvecklades näst starkast i september var övrig maskinindustri där produktionen ökade med 6,3 procent jämfört med augusti. Det var andra månaden i rad

som produktionen ökade inom branschen. Störst nedgång i september skedde inom elektronikvaruindustrin med en minskning på 3,3 procent. Den negativa utvecklingen i september innebär att branschen haft ett varannan-månads-mönster sedan i februari där uppgångar varvats med nedgångar

Industriproduktion

Förändring i procent

	sep 15/ aug 15	jul-sep 15/ apr-jun 15	sep 15/ sep 14	jan-sep 15/ jan-sep 14
Hela industrin	2	-2	6	1
Trävaruindustri, ej möbler	-2	0	14	10
Massa och papper	1	3	6	4
Grafisk industri	1	-8	-6	-4
Kemisk industri o läkem.	0	-2	-8	-5
Stål- och metallverk	3	0	13	8
Metallvaruindustri	-2	2	-2	-4
Elektronikindustri	-3	-5	11	6
Maskinindustri	6	-2	9	1
Industri för motorfordon	11	7	34	4

Fortsatt positiv årsutveckling

Den ackumulerade årsutvecklingen var i september positiv för andra månaden i rad. Produktionen för årets nio första månader var 0,9 procent högre i år än jämfört med motsvarande period föregående år. Starkast ackumulerad årsutveckling hade övrig tillverkningsindustri där produktionen var 10,4 procent högre i år än jämfört med förra året. Motorfordonsindustri som var den delbransch som utvecklades starkast på månadsbasis hade i september en positiv ackumulerad årsutveckling för första gången under 2015. För årets första nio månader var produktionen 3,7 procent högre än under motsvarande period föregående år. Svagast utvecklades livsmedelsindustrin där produktionen var 7,3 procent lägre hittills i år än jämfört med motsvarande period föregående år. Livsmedelsindustrins ackumulerade årsutveckling har varit svagare än motsvarande period föregående år för samtliga månader i år. En trend som talar för att produktionen för helåret 2015 i den branschen kommer att landa på en svagare nivå än 2014. För att hitta ett helår där produktionen inom livsmedelsindustrin var starkare än föregående år får vi gå tillbaks ända till 2009 då produktionen var 1,0 procent högre jämfört med helåret 2008.

Industrins orderingång

Senaste uppgift: september 2015

Källa: SCB:s orderingång och omsättningsstatistik

Jenny Strandell

Annan transportmedelsindustri lyfte hela industrin

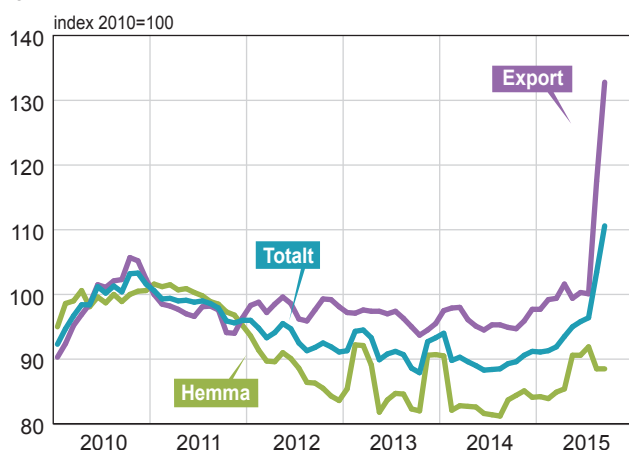
Det var en exceptionellt hög orderingång till industrin i september. Hela 22 procent steg den totala orderingången, i säsongsrensade tal. Med ett indexvärde på 148, där år 2010 motsvarar 100, slog september 2015 alla tidigare rekord.

Annan transportmedelsindustri, som drev utvecklingen, ökade med 1 000 procent varav orderingången på

exportmarknaden ökade med 1 400 procent. Det är både den största orderingsgången till industrin totalt sett och till annan transportmedelsindustri, som noterats i statistiken. Branscherna samlar producenter av exempelvis fartyg och båtar, rälsfordon, luftfartyg, rymdfarkoster och militära stridsfordon. Annan transportmedelsindustri har ofta en mycket varierande orderingsgång, där enstaka större orderar bidrar till att dra upp utvecklingen emellanåt. Som tidigare tagits upp i SCB-Indikatorer förväntas produktion och leverans av order inkommen till annan transportmedelsindustri pågå under lång tid, då produktionscykeln ofta sträcker sig över flera år.

Industrins orderingsgång

Säsongrensade månadsvärden utjämnade med tremånaders glidande medelvärde. Fasta priser

Bland industrins övriga delbranscher var utvecklingen blandad mellan de som hade en större orderingsgång i september och de som istället hade minskad orderingsgång än i augusti. Elektronikvaruindustrin och textilindustrin, där den första är en av industrins större delbranscher och den senare en av de mindre delbranscherna i svensk industri, var de två som visade störst ökning efter annan transportmedelsindustri. Elektronikvaruindustrin hade 22 procent högre order medan textilindustrin ökade med 9 procent. För båda dessa branscher var det framför allt order från utlandet som steg i september.

Industrin för elapparatur steg

Industrins orderingsgång steg med närmare 9 procent under tredje kvartalet jämfört med kvartalet innan. Förutom annan transportmedelsindustri vände även industrin för elapparatur till positiv tremånadersutveckling i september, efter att den under ett antal månader varit svag. Det var framförallt orderingsgången i mars som var ovanligt hög för delbranschen och som påverkat tremånadersutvecklingen negativt. Dock var även september en relativt stark månad för branschen vilket bidrog till att utvecklingen nu vände.

Trots en positiv månadsutveckling i september hade övrig maskinindustri återigen en svag tremånadersutveckling. Även den ackumulerade orderingsgången för årets tre första kvartal i jämförelse med motsvarande period i fjol är svag för branschen.

Positiv årsutveckling för de flesta branscherna

Den positiva årsutvecklingen för orderingsgången håller i sig och ackumulerat har den ökat med 9 procent jämfört med motsvarande period 2014. Den höga septemberordern inom annan transportmedelsindustri påverkar utvecklingen för den totala industrin i stor utsträckning men den positiva utvecklingen för året är ändå utbredd i många delbranscher. Årets tre första kvartal hade en klar majoritet av branscherna mer order än under motsvarande period i fjol, i kalenderkorrigerade tal. Av de större branscherna har motorfordonsindustrin, elektronikvaruindustrin och petroleumindustrin utvecklats starkast och är de branscher som utöver annan transportmedelsindustri bidragit mest till att det totalt sett varit en så pass positiv bild.

Orderingsgång och omsättning

Förändring i procent

	sep 15/ aug 15	jul-sep 15/ apr-jun 15	sep 15/ sep 14
Orderingsgång			
Hemmamarknad	-2	-2	7
Exportmarknad	45	18	57
Totalt	22	9	33
Omsättning			
Hemmamarknad	-1	1	9
Exportmarknad	3	3	6
Totalt	1	2	7

Industrins kapacitetsutnyttjande

Senaste uppgift: tredje kvartalet 2015

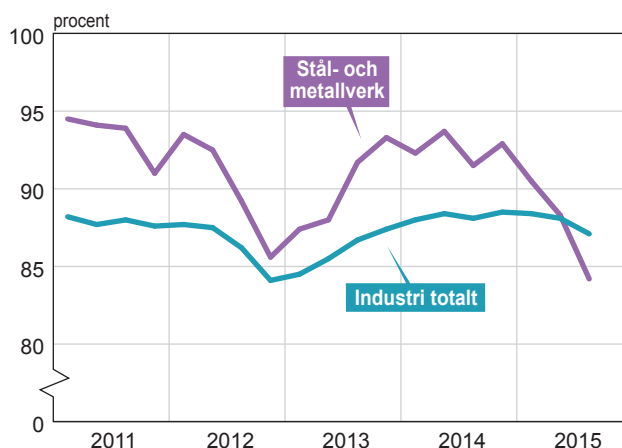
Källa: SCB:s kapacitetsutnyttjandestatistik

Minskat kapacitetsutnyttjande i industrin

Industrins kapacitetsutnyttjande minskade med 1,0 procentenheter under det tredje kvartalet 2015 jämfört med det andra kvartalet 2015, i säsongrensade tal.

Industrins kapacitetsutnyttjande

Säsongrensade kvartalsvärden

Minskningen av kapacitetsutnyttjandet i industrin innebar att utnyttjandegraden sjönk till 87,1 procent, i säsongrensade tal. Svagast utveckling bland delbranscherna

visade elektronikvaruindustrin.

På årsbasis minskade kapacitetsutnyttjandet med 1,1 procentenheter jämfört med det tredje kvartalet 2014 och redovisade en utnyttjandegrad på 87,0 procent, i kalenderkorrigerade tal.

Uppgifterna för tredje kvartalet är preliminära. Sedan föregående publicering har förändringen i kapacitetsutnyttjandet i andra kvartalet 2015 jämfört med första kvartalet 2015 reviderats ner med 1,3 procentenheter till en nedgång på 0,3 procentenheter. Förändringen i kapacitetsutnyttjande i andra kvartalet 2015 jämfört med motsvarande kvartal föregående år har reviderats ner med 1,7 procentenheter till en nedgång på 0,3 procentenheter.

Industrins lager

Senaste uppgift: tredje kvartalet 2015

Källa: SCB:s lagerstatistik

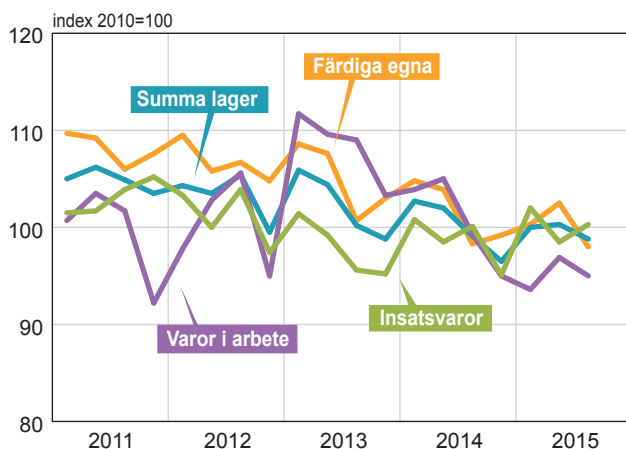
Industrins lager minskade

Industrins totala lager minskade med 4,4 miljarder kronor under tredje kvartalet, vilket motsvarar 1,5 procent i volym.

Lagernivån för insatsprodukter i totala industrin ökade med 1,8 miljarder kronor, medan lagernivån för färdiga varor och produkter i arbete minskade med 6,1 miljarder kronor.

Industrins lager

Kvartalsuppgifter. Volym

Inom tillverkningsindustrin var utvecklingen i totala lager negativ för en majoritet av delbranscherna. Livsmedelsindustrin var den bransch där lagren minskade mest med drygt 1,0 miljarder kronor. Störst ökning hade stål- och metallverk med en uppgång på drygt 1,1 miljarder kronor.

UTRIKESHANDEL

Nationalräkenskaperna för tredje kvartalet visade att den svenska exporten då tog fart och ökade med 2,1 procent, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Det var klart bättre än de två föregående kvartalen och orsaken till uppsvinget var att varuexporten stegrades och ökade i

den högsta takten på två och ett halvt år. Tjänsteexporten fortsatte samtidigt att öka starkt och trots att även importen ökade mycket så lämnade utrikeshandeln därmed ett positivt bidrag till BNP-utvecklingen i såväl kvartals- som årstakt.

SCB:s utrikeshandelsstatistik visar däremot att varuexporten utvecklades svagt i oktober och var 1 procent lägre än motsvarande månad förra året. Detta ledde till att handelsnettot försvagades och för andra gången i år var negativt. Denna gång genererade utrikeshandeln med varor ett underskott på 0,9 miljarder kronor. Denna utveckling stämmer överens med utfallet för Exportchefsindex som visade på en rejäl försämring av nuläget från tredje till fjärde kvartalet.

Varuexport, landområden

Område	Värde mkr		Andel %	Förändr 15/14 %
	2015 jan-sep	2014 jan-sep		
Europa	639 107	615 158	72,9	4
EU-länder	511 726	487 844	58,4	5
Övriga Europa	127 380	127 314	14,5	0
Afrika	23 925	24 828	2,7	-4
Amerika	92 059	81 006	10,5	14
Nordamerika	73 792	63 271	8,4	17
Central- och Sydamerika	18 267	17 735	2,1	3
Asien	109 296	99 882	12,5	9
Mellanöstern	23 750	23 808	2,7	0
Övriga länder i Asien	85 546	76 074	9,8	12
Oceanien och övriga områden	12 595	13 745	1,4	-8
Totalt	876 982	834 619	100,0	5

Varuimport, landområden

Område	Värde mkr		Andel %	Förändr 15/14 %
	2015 jan-sep	2014 jan-sep		
Europa	716 383	690 657	83,5	4
EU-länder	597 632	564 375	69,7	6
Övriga Europa	118 751	126 282	13,8	-6
Afrika	7 793	13 090	0,9	-40
Amerika	36 712	33 475	4,3	10
Nordamerika	25 712	22 894	3,0	12
Central- och Sydamerika	11 000	10 581	1,3	4
Asien	94 534	81 371	11,0	16
Mellanöstern	3 038	3 230	0,4	-6
Övriga länder i Asien	91 496	78 141	10,7	17
Oceanien och övriga områden	2 035	1 886	0,2	8
Totalt	857 457	820 480	100,0	5

Handelsnetto

Senaste uppgift: oktober 2015

Källa: SCB:s utrikeshandelsstatistik

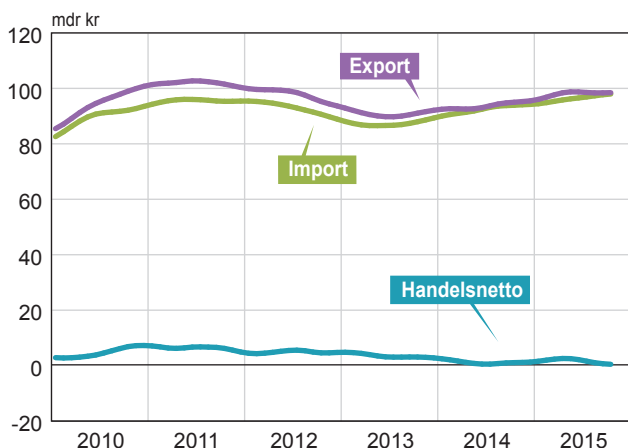
Handelsnettot -0,9 miljarder kronor i oktober

Utrikeshandeln med varor gav ett underskott på 0,9 miljarder kronor under oktober 2015 enligt preliminära beräkningar. För oktober 2014 var det ett överskott på 0,4 miljarder kronor.

Varuexportens värde under oktober uppgick till 103,1 miljarder kronor och varuimportens till 104,0 miljarder. Varuexporten har därmed minskat i värde med 1 procent medan varuimportens värde är procentuellt oförändrat jämfört med oktober 2014. Handeln med länder utanför EU gav ett överskott på 12,2 miljarder kronor medan EU-handeln gav ett underskott på 13,1 miljarder.

Export och import av varor samt handelsnetto

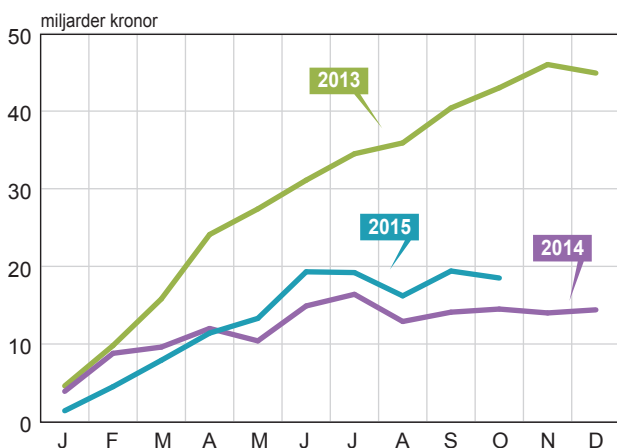
Säsongrensade månadsvärden i löpande priser. Trend.
Miljarder kronor

Antalet vardagar i oktober var en mindre jämfört med oktober 2014. Rensat för säsongspåverkan visar handelsnettot ett överskott på 0,5 miljarder kronor för oktober 2015 och 0,7 miljarder för september 2015. För augusti 2015 var motsvarande värde 1,1 miljarder kronor.

Sveriges handelsnetto

Akkumulerade månadsvärden från årets början.
Miljarder kronor. Löpande priser

Hittills under året har värdet för både varuexporten och varuimporten ökat med 4 procent. Varuexportvärdet under denna period uppgick till 980,0 miljarder kronor och varuimportvärdet till 961,5 miljarder. Handelsnettot för januari–oktober 2015 gav därmed ett överskott på 18,5 miljarder kronor. För motsvarande månader ett år tidigare noterades ett överskott på 14,5 miljarder kronor.

HANDEL, KONSUMTION OCH TJÄNSTER

Total detaljhandel

Senaste uppgift: oktober 2015

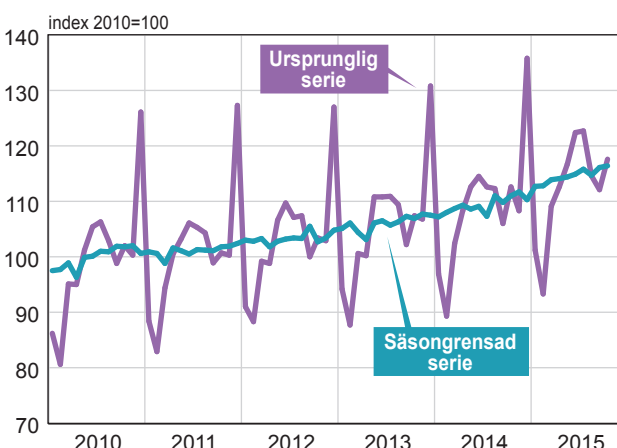
Källa: SCB:s o HUI:s detaljhandelsindex

Detaljhandeln fortsätter uppåt

Detaljhandelns trendkurva fortsatte uppåt i oktober då detaljhandeln steg med 0,3 procent, säsongrensat och jämfört med månaden innan. I samband med denna publicering har även utfallet för september reviderats upp till en uppgång på 1,2 procent. Bortsett från i augusti har försäljningen ökat samtliga månader i år, men öknings-takten har dämpats jämfört med första halvåret. Detta blir tydligt om man ser på utvecklingen över några månader. Den senaste tremånadersperioden ökade försäljningen med 0,6 procent jämfört med perioden innan, vilket är den lägsta uppgången hittills i år. Utvecklingen är således fortsatt positiv, men har slagit av på farten något.

Total försäljningsvolym inom detaljhandeln

Säsongrensade månadsdata

Sällanköpshandeln, som haft en stark utveckling under 2014 och 2015, fortsatte i oktober att agera draglok inom detaljhandeln och ökade med 0,6 procent, säsongrensat och jämfört med september. Försäljningen inom dagligvaruhandeln var oförändrad från månaden innan efter att ha ökat tre månader i följd dessförinnan. Även om denna delbransch inte haft samma övertygande utveckling som sällanköpshandeln så har trenden i år ändå varit positiv.

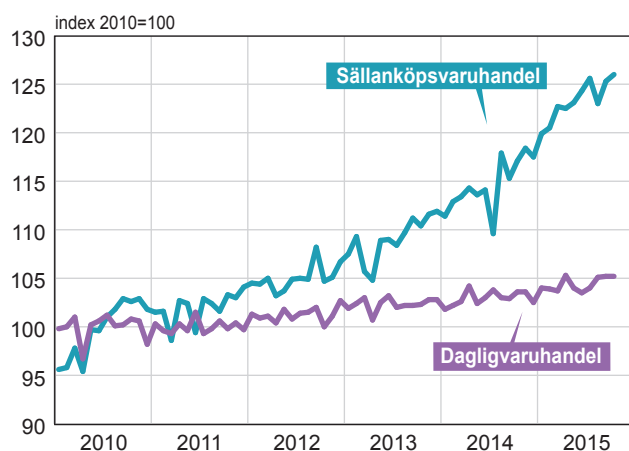
Klart högre försäljning än i fjol

Försäljningen i den totala detaljhandeln var 5 procent högre i oktober än samma månad förra året, kalenderkorrigerat och mätt i fasta priser. Det är i linje med den genomsnittliga utvecklingen hittills i år. Inom sällanköpshandeln ökade försäljningen med hela 7,7 procent och inom dagligvaruhandeln steg den med 1,6 procent jämfört med samma månad förra året. Dagligvaruhandelns utveckling i löpande priser var dock betydligt högre, 4,8 procent, vilket är en följd av en stark prisutveckling inom branschen.

Sett ur ett branschperspektiv så fortsatte den starka tillväxten för järn- och bygghandeln samt elektronikhandeln. I oktober ökade de sina försäljningsvolymerna med 16 respektive 15 procent. Som vanligt är dock utvecklingen i löpande priser betydligt lägre för elektronikhandeln, vilket beror på de fallande priser som kännetecknar branschen främst på grund av den snabba teknikutvecklingen. Vid sidan av dessa två var det ett flertal branscher som visade hyfsad tillväxt. Bland dem märks möbelhandeln samt sport- och fritidshandeln som det också gått bra för tidigare i år. Även klädhandeln noterade en hygglig försäljningsökning i oktober. Det ser desto dystrare ut för skohandeln som månad efter månad i år har redovisat minskad försäljning och gjorde det även i oktober.

Branschuppdelad försäljningsvolym inom detaljhandeln

Säsongrensade månadsdata

Hög tillväxt inom sällanköpshandeln hittills i år

Hittills i år har den totala detaljhandeln ökat sin försäljning med 5,2 procent kalenderkorrigerat och mätt i fasta priser, jämfört med samma period förra året. I dagligvaruhandeln steg försäljningen med 1,4 procent under denna period. Tillväxten har varit betydligt högre inom sällanköpshandeln som under samma månader ökat försäljningen med 8,3 procent.

Tre branscher har haft en tillväxt på över 10 procent hittills i år och det är järn- och bygghandeln, möbelhandeln samt elektronikhandeln. Andra branscher som haft en god utveckling i år är bland annat sport- och fritidshandeln samt apoteken. I princip alla branscher har ökat sin försäljning jämfört med förra året, men det finns undantag. Försäljningen inom guldsmidshandeln är i stort sett oförändrad och skohandeln har minskat.

Detaljhandel

Försäljningsvolym inom detaljhandeln. Kalenderkorrigerad volymförändring i procent jämfört med motsvarande period föregående år

	okt 2015	jan-okt 2015
Dagligvaruhandel	1,6	1,4
därför:		
Detaljhandel, mest livsmedel	1,8	1,3
Specialiserad detaljhandel med livsmedel, drycker o tobak	0,5	1,7
Sällanköpsvaruhandel	7,7	8,3
därför:		
Klädhandel	5,4	6,0
Skohandel	-6,4	-4,6
Möbelhandel	5,5	11,1
Elektronikhandel	14,9	12,7
Järn- och bygghandel	16,2	11,6
Färghandel	1,9	1,2
Bokhandel	..	..
Guldsmidshandel	5,0	-0,2
Sport- o fritidshandel	5,6	8,5
Postorderhandel	14,9	16,9
Totalt detaljhandel	5,0	5,2

Hushållens konsumtion

Senaste uppgift: september 2015

Källa: SCB:s hushållskonsumtionsindikator

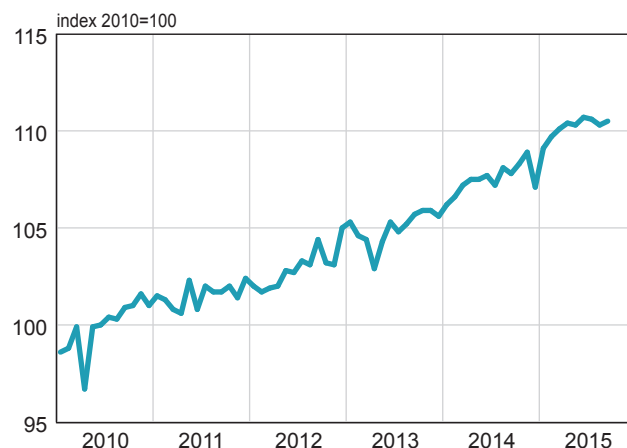
Johan Hansson

Hushållskonsumtionen vände svagt upp

Efter den svaga starten på andra halvåret 2015 vände hushållens konsumtions utgifter upp i september, säsongrensad och jämfört med månaden innan. Uppgången i september var dock försiktig och landade på 0,2 procent.

Hushållens konsumtionsindikator

Säsongrensade månadsdata

Trenden för hushållskonsumtionen är återigen svagt positiv efter de senaste månadernas stagnation. Mellan augusti och september visade trendskattningen en månatlig uppgång på 0,1 procent. Utvecklingen har stagnerat sett ur ett tremånadersperspektiv. Under perioden juli–september var hushållskonsumtionen oförändrad, korrigerat för säsongvariationer och jämfört med närmast föregående

tremånadersperiod. Detta är en fortsatt låg utvecklingstakt historiskt sett.

Positiv utveckling på årsbasis

I september var den kalenderkorrigerade konsumtionsvolymen 2,4 procent högre än motsvarande månad året innan. Det var framförallt den varaktiga varuhandeln som ökade med en uppgång på 12,8 procent, men även konsumtionen inom livsmedelshandeln ökade något under motsvarande period.

Återigen var det gruppen post- och telekommunikationer som hade den högsta tillväxten med en uppgång på 20,1 procent jämfört med september 2014. Bostad, elektricitet, gas och uppvärmning samt övriga varor och tjänster minskade däremot 0,9 respektive 1,1 procent i årstakt.

Hushållskonsumtion

Hushållens konsumtionsutgifter. Kalenderkorrigerad volymförändring i procent jämfört med motsvarande period föregående år

	sep 2015	jan–sep 2015
Detaljhandel, mest livsmedel	0,9	0,8
Beklädnadshandel	4,1	3,5
Bostad, elektricitet, gas och uppvärmning	–0,9	1,0
Möbler, inredning m.m.	5,1	6,9
Transporter och detaljhandel med och service av motorfordon	5,0	2,7
Post- och telekommunikation	20,1	17,5
Rekreation och kultur	3,8	4,1
Hotell och restaurang	1,6	2,5
Övriga varor och tjänster	–1,1	3,8
Hushållens konsumtionsutgifter (exklusive utlandsposter)	2,4	2,7

Hushållskonsumtionen upp 2,7 procent hittills i år

Under 2015 har hushållskonsumtionen trots den senaste tidens avmattning utvecklats väl och konsumtionsvolymen har ökat med 2,7 procent jämfört med motsvarande period 2014.

Gruppen post och telekommunikationer har den högsta tillväxten med en uppgång på 17,5 procent. Även möbler, inredningsartiklar, hushållsutrustning och förbrukningsvaror har en fortsatt stark utveckling med en uppgång på 6,9 procent under 2015.

Personbilar och lastbilar

Senaste uppgift: oktober 2015*

Källa: Trafikanalys och SCB:s fordonstatistik

Stark ökning för personbilsregistreringarna

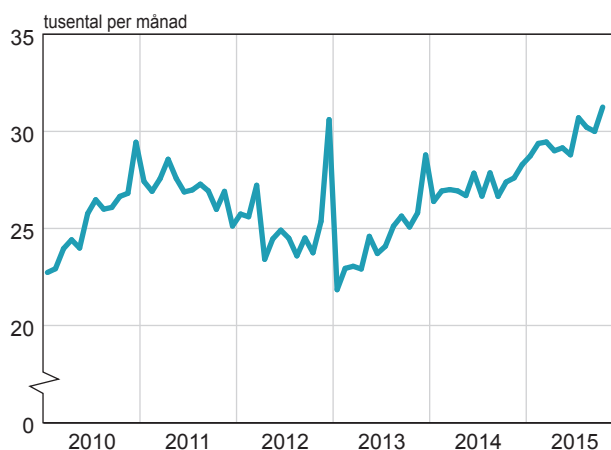
Nyregistreringen av personbilar rivstartade fjärde kvartalet med en uppgång från september till oktober på hela 4,2 procent i säsongsrensade tal. Det väger med råge upp för den svaga utvecklingen under både augusti och september då nyregistreringarna minskade med 1,6 respektive 0,7 procent. Personbilsregistreringarna är därmed i nuläget 1,8 procent högre än den tidigare toppnoteringen i juli.

Den goda utvecklingen på personbilsmarknaden framgår även ur en tremånadersjämförelse, där antalet nyregis-

teringar under perioden augusti–oktober var 3,2 procent fler än närmast föregående tremånadersperiod, vilket skulle motsvara en uppgång i årstakt på drygt 13 procent. Det är visserligen en dämpning jämfört med utfallet i september, men då får man också beakta att den mycket kraftiga uppgången under juli nu har övergått till jämförelseperioden och dämpar utvecklingen på tremånadersbasis.

Nyregistrerade personbilar

Säsongsrensade månadsdata

Källa: Trafikanalys samt egna beräkningar

Nyregistreringarna har utvecklats väl även mätt i årstakt. Under oktober nyregistrerades 32 675 personbilar, vilket var 10,4 procent fler än samma månad året innan. Under årets tio första månader nyregistrerades 295 259 personbilar, en uppgång på 9,8 procent jämfört med motsvarande period året innan.

Uppåt även för lastbilsregistreringarna

Lastbilsregistreringarna vände återigen uppåt under oktober och steg med 3 procent, säsongsrensat och jämfört med månaden innan. Det innebär att den mycket slagiga utvecklingen på lastbilsmarknaden fortsatte även i oktober i säsongsrensade data. Den långsiktiga trenden har dock pekats stabilt uppåt under de senaste tre månaderna, vilket kan ge en bättre vägledning om den underliggande utvecklingen i nuläget. Nyregistreringarna låg 1,6 procent högre i oktober än vid utgången av andra kvartalet.

Utvecklingen under de tre senaste månaderna har också varit stark och under perioden augusti–oktober var nyregistreringarna 4,5 procent högre än närmast föregående tremånadersperiod. Sett över året har utvecklingen för lastbilsregistreringarna varit relativt god. Under årets första tio månader har 42 455 lastbilar nyregistrerats, vilket är 7,7 procent fler än under motsvarande period året innan.

* På grund av senarelagd publicering redovisas novembersiffrorna först i kommande nummer av SCB-Indikatorer.

Nyregistrerade lastbilar

Säsongrensade månadsdata

Produktionen inom tjänstesektorn

Senaste uppgift: september 2015

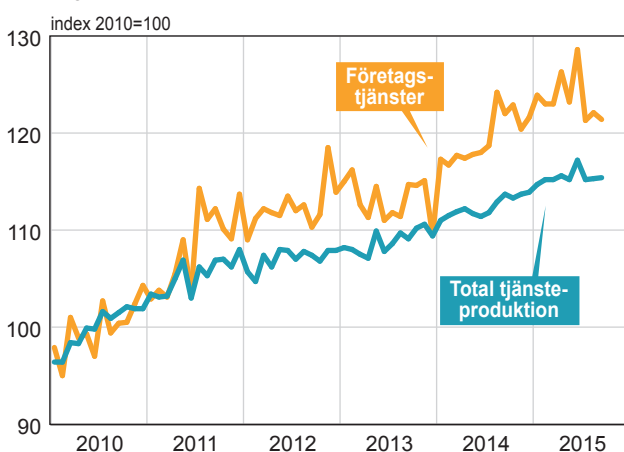
Källa: SCB:s tjänsteproduktionsindex

Dämpad tjänsteproduktion

Även september bjöd på en måttlig utveckling för tjänsteproduktionen, som stått och hackat under senare tid. Jämfört med augusti ökade produktionen endast med 0,1 procent. Trenden är svag och utfallet i september innebär att tjänsteproduktionen fortfarande befinner sig i nivå med produktionsvolymen i februari, mätt i säsongrensade termer. Det bör återigen påpekas att bilden skiljer sig lite från nationalräkenskaperna där tjänsteproduktionen fortsatt visar en stabil tillväxt.

Tjänsteproduktionsindex

Säsongrensade månadsvärden

Detaljhandeln och motorfordonshandeln visade dock betydande uppgångar i september och tillhör de branscher som fortfarande har en positiv trend. Till denna kategori bör även telekommunikationsbranschen räknas. Även den tungt vägande fastighetsbranschen ökade sin produktion i september. Däremot minskade aktiviteten inom exempelvis datakonsultverksamhet, partihandel och företagstjänster.

Året har varit svängigt med omväxlande upp- och nedgångar. Fem månader har tjänsteproduktionsindex stigit jämfört med föregående månad och fyra gånger har det sjunkit eller varit oförändrat. I juni kom en kraftig uppgång men den följdes sedan av en lika stor nedgång i juli. Det påverkar givetvis utvecklingen sett ur ett tremånadersperspektiv negativt. Tjänsteproduktionen var 0,6 procent lägre tredje kvartalet än under andra kvartalet, enligt tjänsteproduktionsindex. För branschen företagstjänster vände kurvan nedåt efter juni och produktionsminskningen noteras där till hela 3,5 procent.

Fortsatt sjunkande årstillväxt

Jämfört med september i fjol växte tjänsteproduktionen med 1,4 procent, korrigerat för kalendereffekter. Detta var tredje månaden i rad med sjunkande årstillväxt och innebär den lägsta tillväxttakten sedan december 2013. Som jämförelse var årstillväxten så sent som i juni 5,2 procent. Motorfordonshandeln och telekommunikationsbranschen hade fortfarande tvåsiffriga tillväxttal medan exempelvis transportbranschen, datakonsulterna samt företagstjänster noterade negativ utveckling jämfört med september i fjol.

Tjänsteproduktionsindex

Produktionen inom tjänstesektorn. Kalenderkorrigerad volymförändring i procent jämfört med motsvarande period föregående år

	sep 2015	jan-sep 2015
Motorhandel	13,9	9,2
Partihandel	1,7	1,9
Detaljhandel	4,2	4,6
Transport och magasinering	-2,7	-0,9
Hotell och restaurang	0,6	2,4
Telekommunikation	14,4	15,7
Datakonsultverksamhet o.d.	-1,5	6,7
Företagstjänster	-0,6	4,3
Kultur, nöje och fritid	2,3	4,2
Total tjänstesektor	1,4	3,1

Uppgång hittills i år

Akkumulerat under året har tjänsteproduktionen ökat med 3,1 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Där utmärker sig speciellt telekommunikationsbranschen med en uppgång på 16 procent. Motorfordonshandeln noterar också en rejäl ökning jämfört med fjolåret. Den stora branschen företagstjänster har ökat med drygt 4 procent trots att produktionen gick ner i september. Transportbranschen, utbildningsväsendet och nu även fastighetsverksamheten uppvisar dock lägre produktion än i fjol.

Exportcheferna mer optimistiska om framtiden

Exportchefsindex är en sentimentsindikator som syftar till att spegla konjunkturläget för den svenska exportnäringen. Efter en tid med positiv utveckling sjönk indexet andra halvåret i fjol men under 2015 har det stabiliserats runt en nivå som indikerar en relativt god exportkonjunktur. Under det senaste året har nulägesbedömningarna varit mer positiva än prognoserna men i den senaste mätningen kom ett skifte då nulägesindex sjönk medan prognosindex steg.

Exportchefsindex är en kvartalsvis undersökning där svenska företag svarar på frågor om sin exportverksamhet. Syftet är att ge information om konjunkturläget för den svenska exportnäringen samt att ge ökad kunskap om exportföretagens internationella verksamhet. Datainsamling och beräkningar gös av SCB på uppdrag av Business Sweden. Urvalet består av 225 företag och är stratifierat på stora företag (exportvärde överstigande 250 miljoner kr) samt små och medelstora företag (exportvärde 25–250 miljoner). Exportvärdena är hämtade från SCB:s momsregister och omfattar försäljning av såväl varor som tjänster.

Huvudindexet konstrueras av svaren på tre nulägesfrågor och fyra framåtblickande frågor. Nulägesfrågorna handlar om exportförsäljningen de tre senaste månaderna samt exportorderstockens storlek och lönsamheten. De framåtblickande frågorna består av bedömningar av hur efterfrågan, försäljning, lönsamhet och leveranstider kommer att utvecklas under de kommande tre månaderna. Frågan om efterfrågeutvecklingen är dessutom uppdelad på sex olika geografiska regioner.

Resultaten presenteras i form av ett diffusionsindex där skiljelinjen mellan upp- och nedgång i exportkonjunkturen i princip kan fastställas till omkring index 50. I varje fall motsvarar indexvärdet 50 ett läge där lika stor andel av företagen ger positivt som negativt omdöme för aktuell fråga. Resultaten vägs samman till ett huvudindex samt till ett delindex för nuläget och ett delindex för prognoserna. En nedbrytning görs också på stora respektive små och medelstora företag.

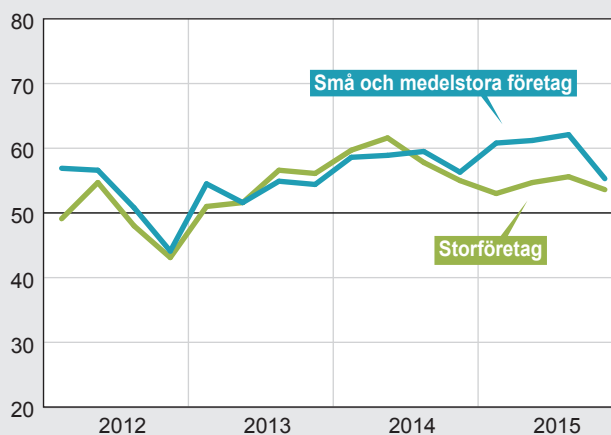
Relativt god exportkonjunktur

Sedan det startades 2007 har Exportchefsindex mestadels varit en bra indikator för hur den svenska exporten ska utvecklas. Undantaget är 2013 då indexet, efter att ha legat på en låg nivå i slutet av 2012, steg snabbt vilket tydde på att exportkonjunkturen stärktes. Den tydliga förbättringen syntes dock inte i den officiella statistiken och efter att ha fortsatt upp fram till andra kvartalet 2014 så kom en nedgång andra halvåret i fjol. Under 2015 har indexet stabiliserats runt en nivå på 55 vilket indikerar en relativt god exportkonjunktur.

Fram till mitten på fjolåret var utvecklingen relativt likartad mellan storföretagen och de små och medelstora företagen men därefter har de senare haft en betydligt bättre

utveckling. I den senaste mätningen föll dock deras delindex tillbaka rejält till ungefär samma nivå som storföretagens.

Exportchefsindex

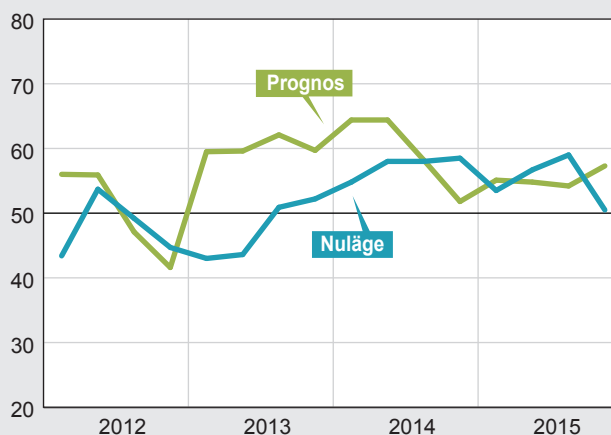

Källa: SCB/Business Sweden

Prognosen återigen bättre än nuläget

Uppgången som skedde i början av 2013 berodde på att prognoserna förbättrades kraftigt. Nuläget låg däremot kvar på en låg nivå och började förbättras först två kvartal senare. Uppgången skedde också i en långsammare takt än prognoserna indikerat. Gapet mellan prognos och nuläge slöts inte förrän tredje kvartalet i fjol sedan trenden för nulägesindex fortsatt uppåt medan prognoserna sjunkit. Därefter har framtidsförväntningarna mestadels varit mer dämpade än nulägesbedömningarna. I den senaste mätningen kom dock ett skifte då nulägesindexet sjönk markant medan prognosindexet steg. Trots nedgången låg nulägesindexet kvar över 50-strecket, vilket var tionde kvartalet i rad.

Nuläge och prognos

Källa: SCB/Business Sweden

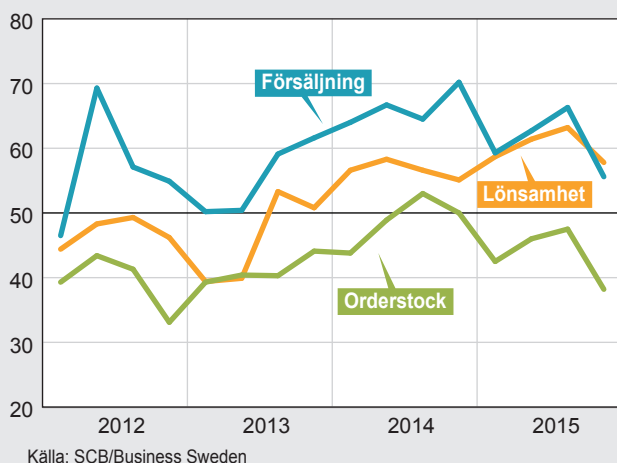
Förbättrad lönsamhet senaste åren

Den av delfrågorna som bidragit mest till att nulägesindex har stigit de senaste åren är lönsamhetsbedömningen.

I FOKUS

Första kvartalet 2013 ansåg ungefär vart femte företag att lönsamheten var bra medan drygt en fjärdedel svarade att den var dålig. Tredje kvartalet 2015 var nästan hälften av företagen nöjda med lönsamheten medan bara en tiondel var missnöjda. Delindexet hade därmed klättrat med hela 24 enheter. Fjärde kvartalet kom visserligen en nedgång men nivån är fortsatt hög jämfört med för några år sedan. Företagens bedömning av exportförsäljningen stärktes betydligt 2013–2014 men har dämpats under innevarande år. Även orderstocksomdömena förbättrades 2013–2014 men har därefter sjunkit tillbaka och var fjärde kvartalet 2015 på den lägsta nivån på tre år.

Nulägesfrågor

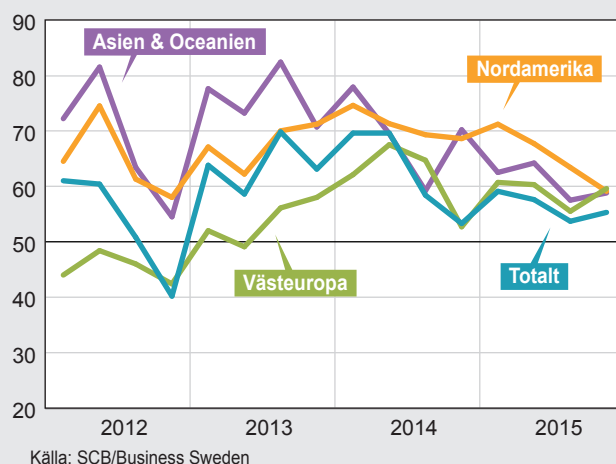

Asiatisk efterfrågan dämpas

Den främsta orsaken till att det framåtblickande delindexet steg kraftigt i början av 2013 var att prognoserna för efterfrågeutvecklingen skruvades upp. Det gällde framförallt regionen Asien och Oceanien som då var den marknad som företagen såg klart ljusast på. Sedan slutet på 2013 har dock optimismen kring exportefterfrågan från regionen dämpats något och blev i mitten av 2014 omsprungen av Nordamerika som tog över förstaplatsen. Förstärkningen av dollarn har troligtvis bidragit till detta. Tilltron till efterfrågeutvecklingen i Nordamerika var hög under fjolåret och i början av innevarande år men har dämpats under året.

Västeuropa, som är den klart största marknaden för svenska exportföretag, har haft en motsatt utveckling. 2012 var den svagast av samtliga regioner och återhämtningen under 2013 var långsammare än för de övriga. Sedan tredje kvartalet förra året dock har Västeuropa legat över genomsnittet och när de flesta övriga marknaderna försvagats under 2015 så har Västeuropa varit stabilt. Fjärde kvartalet tog Västeuropa över förstaplatsen som den region som flest företag tror på ökad efterfrågan från. Värt att påpeka är att den förväntade efterfrågeutvecklingen har en positiv övervikt för samtliga regioner utom för Sydamerika.

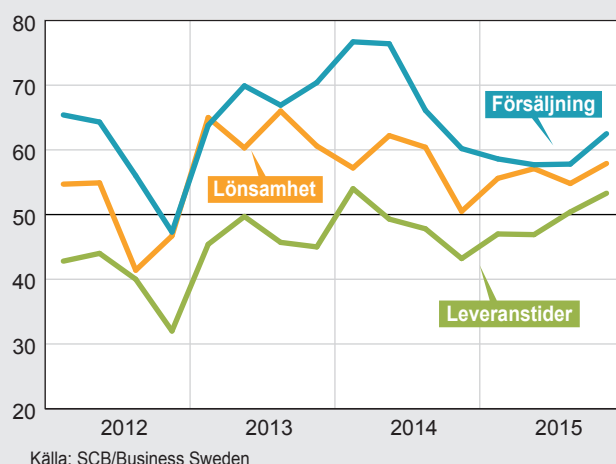
Prognos för exportefterfrågan

Positiva tongångar inför 2016

Precis som för efterfrågan så steg förväntningarna på exportförsäljningen kraftigt 2013 och fortsatte upp fram till andra kvartalet 2014. Under andra halvåret i fjol justerades dock förväntningarna ned betydligt innan de stabiliserades under 2015. Även de övriga prognosfrågorna steg 2013 men uppgången stannade sedan av och under de två senaste åren har de haft en förhållandevis jämn utveckling. Det alla prognosfrågor har gemensamt är att de steg fjärde kvartalet i år vilket pekar mot att exportkonjunkturen kommer att stärkas i början av 2016. Exportföretagen tror på högre försäljning, ökade leveranstider och fortsatt god lönsamhet.

Övriga prognosfrågor

Thomas Bjurenvall, analytiker, nationalräkenskaperna

BYGGMARKNAD

Höga förväntningar på byggandet framöver

Enligt konjunkturbarometern rapporterar byggföretagen att orderstockarna har ökat de senaste månaderna och omdömena om storleken på dessa fortsätter att vara betydligt mer positiva än normalt. Även byggandet uppges ha ökat och andelen företag som redovisar en ökning är klart högre än det historiska genomsnittet.

Anbudspriserna uppges sammantaget ha stigit i byggsektorn de senaste månaderna. Endast 4 procent av företagen rapporterar om sänkta anbudspriser, vilket är en relativt låg andel.

Andelen företag som anger brist på arbetskraft som det främsta hindret för ett ökat byggande har stigit från 61 procent i oktober till 64 procent i november (säsongrensade värden). Samtidigt redovisar företagen att antalet anställda sammanlagt har ökat inom bygg- och anläggningsverksamhet de senaste tre månaderna och andelen som rapporterar om sysselsättningstillväxt är betydligt högre än normalt.

Företagen inom bygg- och anläggningsverksamhet är betydligt mer optimistiska än normalt om hur byggandet kommer att utvecklas på tre månaders sikt. Förväntningarna på byggandet är de högsta som noterats på över tio år. Även förväntningarna på orderstockarna är betydligt mer optimistiska än normalt, liksom anställningsplanerna på tre månaders sikt. Bilden är likartad bland hus- och anläggningsbyggare.

Anbudspriserna väntas sammantaget stiga de närmaste månaderna och andelen byggföretag som förutspår höjda priser är högre än det historiska genomsnittet.

Byggbkostnader

Senaste uppgift: oktober 2015

Källa: SCB:s faktorprisindex för flerbostadshus

September–oktober 2015 +0,2 procent

Mellan september och oktober 2015 steg Faktorprisindex med 0,2 procent. Även Entreprenörens kostnader höjdes med 0,2 procent mellan september och oktober 2015. Gruppen Transporter, drivmedel, elkraft gick upp med 0,1 procent. Löner och Maskiner var oförändrade. Omkostnader sjönk med 0,1 procent.

Faktorprisindex för flerbostadshus

Förändring i procent

	okt 15/sep 15	okt 15/okt 14
Entreprenadkostnader	0,2	1,8
Byggmaterial	0,3	2,1
Löner	0,0	2,3
Maskiner	0,0	0,6
Transporter, drivmedel, elkraft	0,1	-2,6
Omkostnader	-0,1	2,2
Byggherrekostnader	0,0	-0,9
Total byggbkostnad	0,2	1,6

Entreprenörens Byggmaterialkostnad steg med 0,3 procent. Elmateriel ökade med 1,1 procent. Snickerier gick upp med 0,7 procent. Övrigt byggmaterial steg med 0,1 procent. Övriga byggmaterialgrupper var oförändrade, förutom trävaror som gick ned med 0,1 procent. Byggherrekostnader var oförändrade.

Oktober 2014–oktober 2015 +1,6 procent

Faktorprisindex steg med 1,6 procent mellan oktober 2014 och oktober 2015. Entreprenörens kostnad steg med 1,8 procent. Löner höjdes med 2,3 procent. Omkostnader gick upp med 2,2 procent. Byggmaterialpriser ökade med 2,1 procent. Maskiner steg med 0,6 procent på årsbasis.

Den grupp som sjönk var Transporter, drivmedel, elkraft som gick ned med 2,6 procent. Inom den gruppen kan noteras att kostnader för diselolja gick ned med 11,4 procent. Elkraft sjönk med 3,4 procent och kostnader för lastbilstransporter sjönk med 0,9 procent. Alla kostnader för byggmaterial steg förutom trävaror som gick ned. Störst höjning i gruppen hade snickerier som ökade med 5,8 procent. Byggherrekostnaderna sjönk med 0,9 procent på årsbasis, vilket till stor del beror på sjunkande räntekostnader.

NÄRINGS LIV

Produktionen i näringslivet

Senaste uppgift: september 2015

Källa: SCB:s produktionsindex över näringslivet

Josefine Andersson

Ökad produktion inom näringslivet

Produktionen inom näringslivet uppvisade en svag ökning i september. Den totala produktionen ökade med 0,1 procent i säsongrensade tal jämfört med föregående månad. Industriproduktionen stod för den starkaste utvecklingen med en uppgång på 0,9 procent. I industriproduktionen inkluderas här elproduktionen varpå siffrorna skiljer sig jämfört med Industriproduktionsindex. Även tjänstesektorn uppvisade en ökning jämfört med augusti medan byggproduktionen hade en fortsatt negativ utveckling även under september.

Produktionen i näringslivet

Förändring i procent

	sep 15/ aug 15 ¹⁾	jul–sep 15/ apr–jun 15 ¹⁾	sep 15/ sep 14 ²⁾
Industri inkl. energi	0,9	-0,1	7,1
Bygg	-1,9	1,3	7,4
Tjänster	0,1	-0,5	1,5
Totalt	0,1	-0,3	3,4

1) Säsongrensat och kalenderkorrigerat

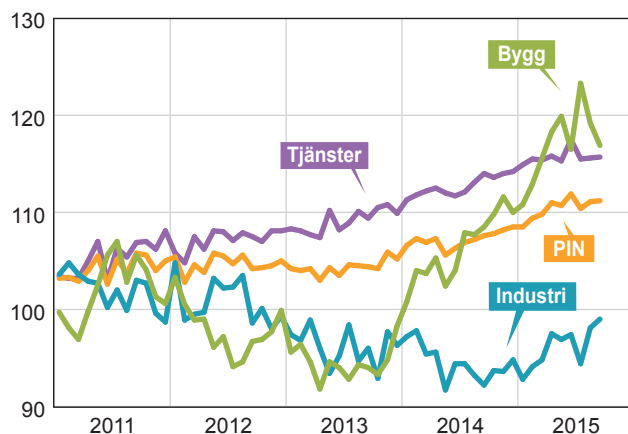
2) Kalenderkorrigerat

Nedgång tredje kvartalet

Produktionen under den senaste tremånadersperioden uppvisade en negativ utveckling jämfört med närmast föregående tremånadersperiod. Under tredje kvartalet gick produktionen inom näringslivet ned med 0,3 procent, i säsongrensade tal, jämfört med andra kvartalet. Industriproduktionen och produktionen inom tjänstesektorn minskade med 0,3 respektive 0,5 procent.

Näringslivets produktionsutveckling

Säsongrensade värden. Index 2010=100

Uppgång jämfört med föregående år

Näringslivets produktion i september 2015 ökade i kalenderkorregerade tal med 3,4 procent jämfört med september 2014. Ökningen beror på industriproduktionen som gick starkt och steg med 7,1 procent. Byggproduktionens starka årsutveckling har avtagit men trots det var ökningen i september 7,4 procent jämfört med motsvarande månad i fjol. Hittills i år har produktionen inom näringslivet gått upp med 3,4 procent jämfört med samma period föregående år.

PRISER

Konsumentpriser

Senaste uppgift: oktober 2015

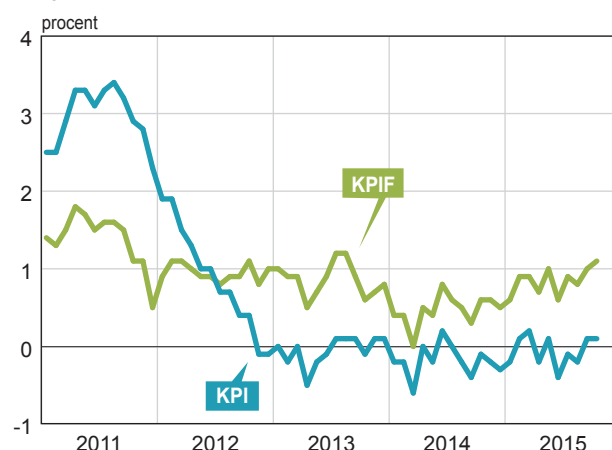
Källa: SCB:s konsumentprisindex

Inflationstakten oförändrad

Inflationstakten var 0,1 procent i oktober, vilket var oförändrat från september. Jämfört med föregående månad steg KPI också med 0,1 procent. Även under motsvarande period förra året steg KPI med 0,1 procent. Inflationen enligt KPIF (KPI med fast ränta) var 1,1 procent i oktober.

Inflationstakten

Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

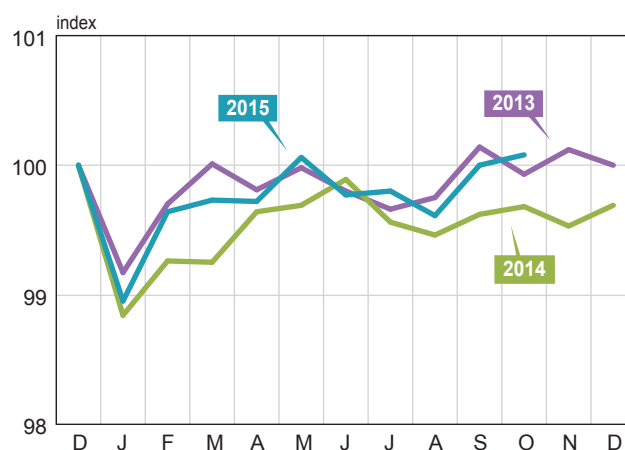
Livsmedelspriserna lyfte inflationen

Inflationstakten, det vill säga förändringen i KPI under de senaste 12 månaderna, var 0,1 procent i oktober, vilket var oförändrat från föregående månad. Högre livsmedelspriser påverkade inflationstakten med 0,4 procentenheter i oktober. Prishöjningar inom alkoholhaltiga drycker och tobak (där priserna det senaste året stigit med 4,5 procent), restauranger samt höjda hyror bidrog med ytterligare 0,2 procentenheter vardera.

Uppgången motverkades av i första hand av lägre rän-tekostnader (ner med 19,1 procent jämfört med oktober i fjol) vilket påverkade inflationstakten nedåt med 0,8 procentenheter. Prissänkningar på drivmedel (-9,7 procent) samt på teletjänster och utrustning (-7,7 procent) bidrog med 0,3 procentenheter vardera.

Konsumentprisernas utveckling

December föregående år=100

Högre priser på paketresor i oktober

KPI steg med 0,1 procent från september 2015 till oktober 2015. Priset på paketresor höjdes med 6,4 procent, vilket bidrog med 0,1 procentenhet till månadsförändringen. Prisökningar på grönsaker samt kläder och skor bidrog också med 0,1 procentenhet vardera. De flesta varugrupperna gav dock neutralt bidrag till KPI-förändringen i månadstakt.

Konsumentprisernas förändring

Oktober 2015	Förändring från		Bidrag till förändring sedan okt 2014 ¹⁾
	Föregående månad	okt 2014	
Livsmedel och alkoholfria drycker	0,3	3,1	0,4
Alkoholhaltiga drycker och tobak	0,0	4,5	0,2
Kläder och skor	1,0	2,4	0,1
Boende	0,1	-2,8	-0,7
Inventarier och hushållsvaror	-0,6	-0,2	0,0
Hälsa- och sjukvård	-0,1	-0,2	0,0
Transport	-0,3	-0,8	-0,1
Post och telekommunikationer	-0,4	-7,3	-0,3
Rekreation och kultur	0,5	1,2	0,1
Utbildning	0,0	1,6	0,0
Restauranger och logi	-0,2	2,6	0,2
Div varor och tjänster	0,0	1,6	0,1
KPI totalt	0,1	0,1	0,1

1) Procentenheter

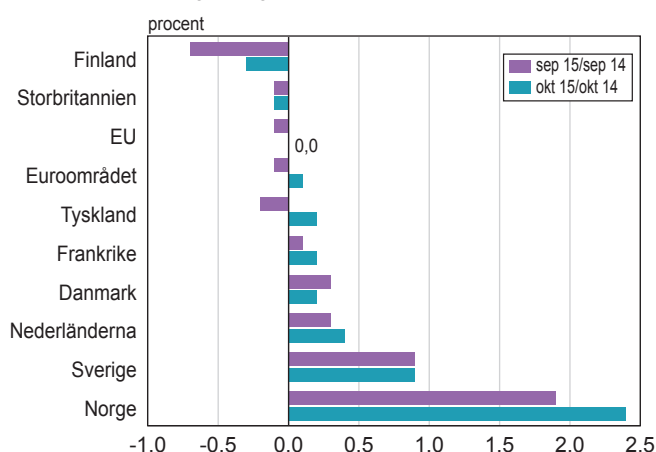
Den underliggande inflationen steg svagt

Inflationstakten rensad för effekten av räntesatsförändringar enligt måttet KPIF (KPI med fast ränta) var 1,1 procent i oktober 2015. Det är en svag ökning jämfört med föregående månad då den var 1,0 procent. Från september till oktober 2015 steg KPIF med 0,1 procent. Även under samma period föregående år steg KPIF med 0,1 procent.

Sedan en tid tillbaka tar SCB även fram ett särskilt mått som förutom förändringar av räntekostnader även rensar för effekten av förändrade energipriser. Det senaste året har dessa priser fallit mycket och således dämpat KPI. Inflationstakten enligt måttet KPIF exklusive energi var 1,6 procent i oktober. Det var en liten nedgång från inflationstakten i september som var 1,8 procent. Från september till oktober 2015 steg dock KPIF exklusive energi med 0,2 procent.

Inflationstakten i olika länder

EU-länder och Norge enligt HIKP

Inflationstakten i övriga Europa steg något

Harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP) är ett inom EU jämförbart mått på inflation. Det finns vissa skillnader mellan HIKP och KPI. Beräkningarna görs på olika sätt och det är inte helt och hållet samma produkter som ingår i måtten. Framförallt exkluderas större delen av

egnahemsägarnas boendekostnader samt bostadsrätter från HIKP.

Inflationstakten enligt HIKP i Sverige var 0,9 procent i oktober 2015. Från september till oktober 2015 steg HIKP med 0,1 procent. Under samma period föregående år steg konsumentpriserna enligt HIKP med 0,1 procent.

För EU-länderna som helhet var inflationstakten enligt HIKP 0,0 procent i oktober medan den var 0,1 procent för euroländerna. Det var en liten uppgång jämfört med september då motsvarande inflationstakt var -0,1 procent vardera. I exempelvis Tyskland steg inflationstakten från -0,2 procent till 0,2 procent.

Priserna i producent-, export- och importleden

Senaste uppgift: oktober 2015

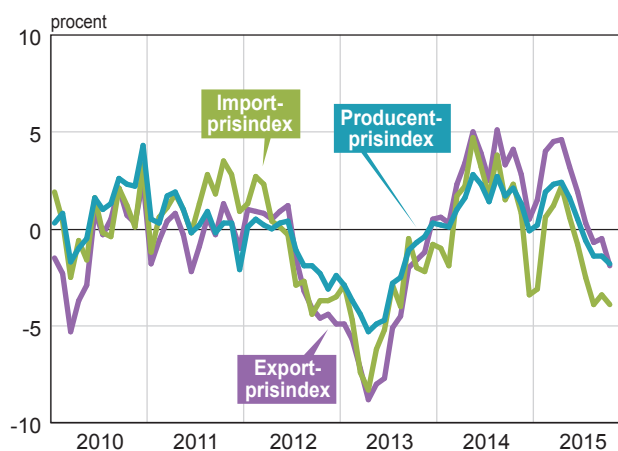
Källa: SCB:s producentprisindex

Lägre producent- och importpriser i oktober

Producentpriserna totalt sjönk med 0,3 procent mellan september och oktober. Under samma period sjönk priserna med 1,4 procent på exportmarknaden och med 1,1 procent på importmarknaden. På hemmamarknaden steg priserna med 0,7 procent.

Export-, import- och producentprisindex

Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Priserna för inhemsk tillgång, det vill säga producentpriserna på hemmamarknaden tillsammans med importpriserna, sjönk med 0,3 procent från september till oktober och med 2,9 procent jämfört med oktober förra året. Nedgången på månadstakt beror bland annat på en starkare svensk krona som påverkat priserna nedåt på både import- och exportmarknaden. Nedgången för inhemsk tillgång beror även på lägre priser för raffinerade petroleumprodukter. Nedgången motverkades något av högre priser för råolja på importmarknaden och en säsongsnormal prisökning av fjärrvärme och el på hemmamarknaden.

Jämfört med oktober förra året har priserna på hemmamarknaden sjunkit med 1,7 procent, på exportmarknaden med 1,9 procent och på importmarknaden med 3,9 procent. Producentpriserna totalt har sjunkit med 1,8 procent under samma period.

Tjänsteprisindex

Senaste uppgift: tredje kvartalet 2015

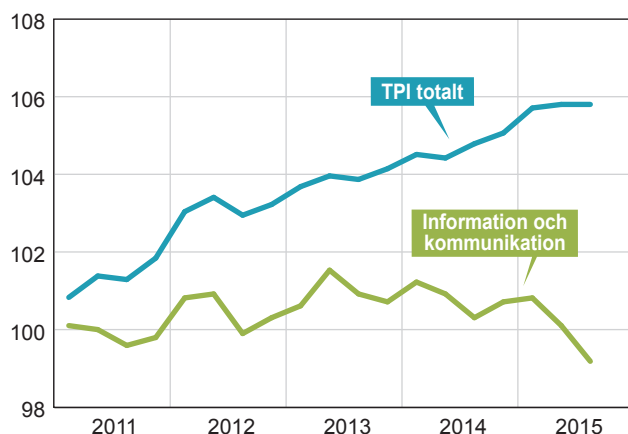
Källa: SCB:s tjänsteprisindex

Tjänstepriserna oförändrade

Tjänsteprisindex var oförändrat från andra till tredje kvartalet 2015. Motsvarande förändring under föregående kvartal var en uppgång med 0,1 procent. Sedan tredje kvartalet 2014 har tjänsteprisindex stigit med 1,0 procent. Motsvarande årstakt föregående kvartal var en uppgång på 1,3 procent.

Tjänsteprisindex

2010=100

Under kvartalet bidrog lägre priser för Informations- och kommunikationstjänster med 0,2 procent nedåt, samt Transport- och magasineringstjänster med 0,1 procent nedåt. Högre priser på Hotell- och restaurangtjänster, Tjänster inom juridik och ekonomi samt Fastighetstjänster motverkade dock nedgången med vardera 0,1 procent.

ARBETSMARKNAD

Sysselsättning och arbetslöshet

Senaste uppgift: oktober 2015

Källa: SCB:s arbetskraftsundersökningar

Mattias Enlund

Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år var 4 853 000 i oktober 2015, icke säsongrensade. Det är en ökning med 81 000 jämfört med oktober 2014. Antalet arbetslösa minskade med 40 000 till 349 000 och andelen arbetslösa minskade med 0,8 procentenheter till 6,7 procent. Antalet arbetade timmar uppgick i genomsnitt till 161,3 miljoner per vecka. Säsongrensade och utjämnade data visar på en ökning av sysselsättningen och en minskning av arbetslösheten, som uppgick till 7,2 procent.

Arbetsförmedlingens statistik över de inskrivna arbetslösa visar på att minskningen av arbetslösheten i princip har upphört. Arbetslösheten fortsätter att gå ner

kraftigt bland ungdomar och inrikes födda, medan antalet arbetslösa utrikes födda ökar jämfört med oktober 2014. I slutet av oktober var 372 000 personer (16–64 år) inskrivna som arbetslösa. Det är en minskning med färre än 1 000 personer jämfört med oktober 2014. Antalet nya lediga platser är fortsatt högt och uppgick till 92 000, vilket kan jämföras med 71 000 samma månad i fjol. I oktober fick 39 000 arbete, en minskning med 4 000 jämfört med oktober 2014.

Ökad sysselsättning

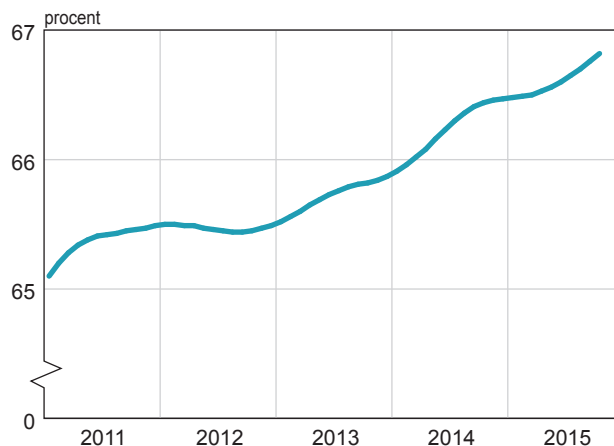
I oktober 2015 var antalet sysselsatta i åldern 15–74 år 4 853 000, icke säsongrensade. Det är en ökning med 81 000 jämfört med oktober 2014, varav 46 000 kvinnor och 36 000 män. Sysselsättningsgraden för befolkningen 15–74 år uppgick till 66,7 procent, en ökning med 0,6 procentenheter. Kvinnornas sysselsättningsgrad var 64,0 procent och bland männen var den 69,3 procent.

Säsongrensade och utjämnade data visar på en ökning av antalet och andelen sysselsatta. I oktober 2015 uppgick antalet sysselsatta till 4 860 000, vilket motsvarar en sysselsättningsgrad på 66,8 procent.

Sysselsättningsgrad

Ålder 15–74 år. Sysselsatta som andel av befolkningen.

Säsongrensade och utjämnade månadsvärden

Fler fast anställda kvinnor

I oktober 2015 var antalet anställda 4 370 000, vilket var en ökning med 73 000 jämfört med motsvarande månad i fjol. Antalet fast anställda uppgick till 3 644 000, en ökning med 85 000 varav 68 000 kvinnor. Antalet tidsbegränsat anställda uppgick till 726 000.

Säsongrensade och utjämnade data visar på en ökning av antalet anställda, som i oktober 2015 uppgick till 4 360 000. Både antalet fast anställda och tidsbegränsat anställda ökar i förhållande till närliggande månader.

Små förändringar av antalet arbetade timmar

Det totala antalet arbetade timmar i oktober 2015 uppgick i genomsnitt till 161,3 miljoner per vecka, enligt icke säsongrensade data. Kvinnorna arbetade i genomsnitt 68,7 miljoner timmar per vecka och motsvarande siffra för män var 92,6 miljoner timmar.

Säsongrensade och utjämnade data visar på små för-

ändringar av antal arbetade timmar. I oktober 2015 uppgick antalet arbetade timmar till i genomsnitt 146,0 miljoner per vecka.

Arbetsmarknad						
	Antal sysselsatta, 1 000-tal		Antal arbetade timmar, 10 000-tal		Ant. arbetslösa 1 000-tal	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015
jan	4 619	4 717	12 350	12 210	436	430
feb	4 648	4 730	15 490	15 720	433	433
mar	4 701	4 767	15 830	15 940	440	414
apr	4 698	4 762	14 500	14 530	445	432
maj	4 746	4 829	15 520	15 150	413	420
jun	4 870	4 903	14 460	15 700	493	456
jul	4 982	5 003	9 890	9 900	380	350
aug	4 863	4 962	12 500	12 240	389	337
sep	4 809	4 832	16 360	16 490	371	374
okt	4 772	4 853	16 320	16 130	389	349
nov	4 786		16 180		380	
dec	4 763		14 100		360	

Uppgifterna baserar sig på åldersindelningen i AKU, dvs. 15–74 år, och antal arbetslösa inkluderar heltidsstuderande som sökt och kunnat ta arbete.

Minskad arbetslöshet

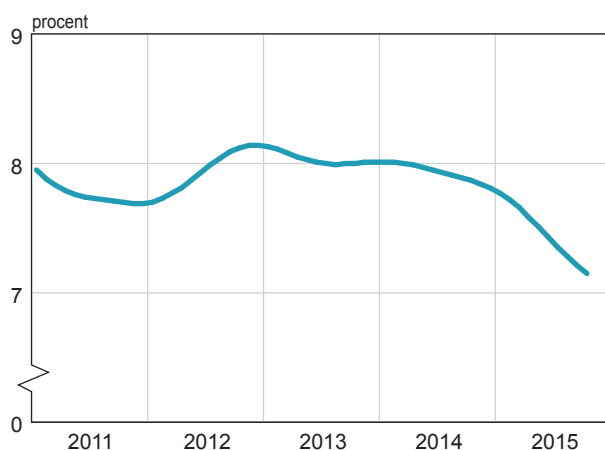
I oktober 2015 var antalet arbetslösa i åldern 15–74 år 349 000, icke säsongrensade. Jämfört med oktober 2014 är det en minskning med 40 000. Antalet arbetslösa män minskade med 25 000 och uppgick till 178 000 medan antalet arbetslösa kvinnor var 171 000. Det relativa arbetslöshetstalet minskade med 0,8 procentenheter och uppgick till 6,7 procent. Bland männen minskade arbetslösheten med 0,9 procentenheter till 6,5 procent och bland kvinnorna var den 6,9 procent.

Bland ungdomar i åldern 15–24 år var 107 000 arbetslösa, en minskning med 21 000 personer. Av de arbetslösa ungdomarna var 50 000 heltidsstuderande. Andelen arbetslösa ungdomar uppgick till 17,3 procent av arbetskraften, vilket är en minskning med 3,1 procentenheter.

För personer i åldern 15–74 år visar säsongrensade och utjämnade data på en fortsatt minskning av antalet och andelen arbetslösa jämfört med närliggande månader. I oktober 2015 uppgick antalet arbetslösa till 374 000, vilket motsvarar en arbetslöshet på 7,2 procent.

Relativ arbetslöshet

Ålder 15–74 år. Inkl. heltidsstuderande som sökt arbete.
Säsongrensade och utjämnade månadsvärden

Även bland ungdomar i åldern 15–24 år visar utvecklingen på en minskning av såväl antalet som andelen arbetslösa. Antalet arbetslösa ungdomar uppgick till 128 000 vilket motsvarar en arbetslöshet på 19,7 procent.

Antalet inskrivna arbetslösa

Antalet inskrivna arbetslösa, som utgörs av de öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, uppgick i oktober 2015 till 372 000. Jämfört med oktober föregående år är det en minskning med färre än 1 000 personer. Bland de inskrivna arbetslösa var 197 000 öppet arbetslösa och 175 000 deltog i program med aktivitetsstöd.

Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar (18–24 år) fortsätter att minska. I slutet av oktober var 72 000 ungdomar inskrivna som arbetslösa, en minskning med 11 000 på ett år.

Antalet nya lediga platser som anmälades till landets arbetsförmedlingar var 92 000, vilket är 21 000 fler än motsvarande månad föregående år. Under oktober 2015 fick 39 000 personer ett arbete vilket är 4 000 färre än oktober 2014. Antalet varslade uppgick till 4 300, en minskning med 500 jämfört med oktober 2014.

Arbetskraftskostnader & löner

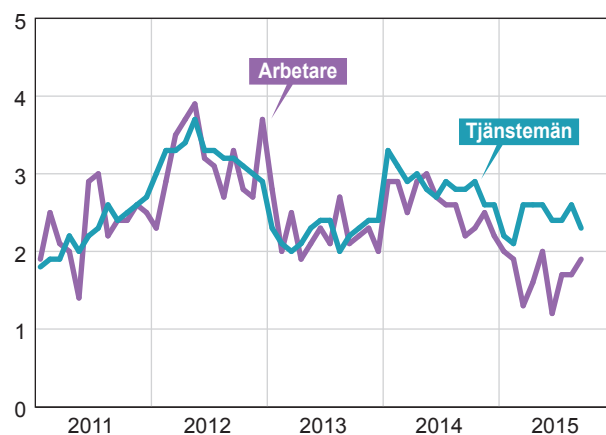
Senaste uppgift: september 2015

Källa: SCB:s arbetsmarknadsstatistik

Den preliminära genomsnittliga timlönen för arbetare var under september 2015 159,20 kronor exklusive övertidstillägg och 161,40 kronor inklusive övertidstillägg, vilket är en ökning med 1,9 respektive 2,0 procent jämfört med september 2014. Under september 2015 var den preliminära genomsnittliga månadslönen för tjänstemän 37 220 kronor exklusive rörliga tillägg och 37 970 kronor inklusive rörliga tillägg, vilket är en ökning med 2,2 respektive 2,3 procent jämfört med september 2014.

Löneutveckling inom den privata sektorn

Procentuell förändring från motsvarande månad föregående år

Arbetskostnaden för en arbetare inom utvinning av mineral och tillverkningsindustrin har för september 2015 beräknats till 283,35 kronor per timme, vilket ger ett arbetskostnadsindex på 119,9 en förändring med 3,7 procent jämfört med september 2014. Arbetskostnaden för en

arbetare inom den privata sektorn totalt har för september 2015 beräknats till 264,31 kronor per timme och för tjänstemän inom den privata sektorn till 57 502 kr per månad. Detta ger ett arbetskostnadsindex för arbetare på 118,5 en ökning med 3,6 procent jämfört med september 2014. Motsvarande index för tjänstemän blir 121,2 en ökning med 3,3 procent jämfört med september 2014.

FINANSMARKNAD

Spänd väntan på styrräntebesked

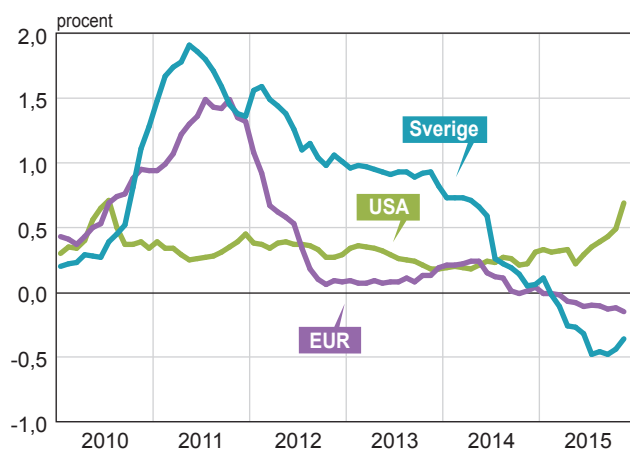
Såväl Riksbanken som Federal Reserve och ECB kommer med nya styrräntebesked under december. Spänningen inför beskeden har varit stor under november och det har spekulerats mycket kring vilka beslut som centralbankerna kommer att landa i.

ECB har tidigare signalerat att man vid det penningpolitiska mötet den 3 december kan komma att besluta om en mer expansiv politik. Om så blir fallet framstår det som sannolikt att Riksbanken känner sig tvingad att sänka reporäntan ytterligare. I dagsläget bidrar den svaga kronan påtagligt till inflationen genom högre importpriser och Stefan Ingves har tidigare varit tydlig med att det finns ytterligare beredskap för att värna den låga växelkursen.

På andra sidan Atlanten är den stora frågan om FED, med Janet Yellen i spetsen, kommer att höja den amerikanska styrräntan för första gången sedan december 2008. Den amerikanska ekonomin anses gå allt bättre, och i början av november presenterade USA starka jobbsiffror för oktober. Antalet sysselsatta hade under månaden ökat betydligt mer än vad marknaden hade räknat med. Utfallet anses av många bedömare öka sannolikheten att FED höjer styrräntan i december.

Korta räntor

3 mån statsskuldväxlar (motsv)

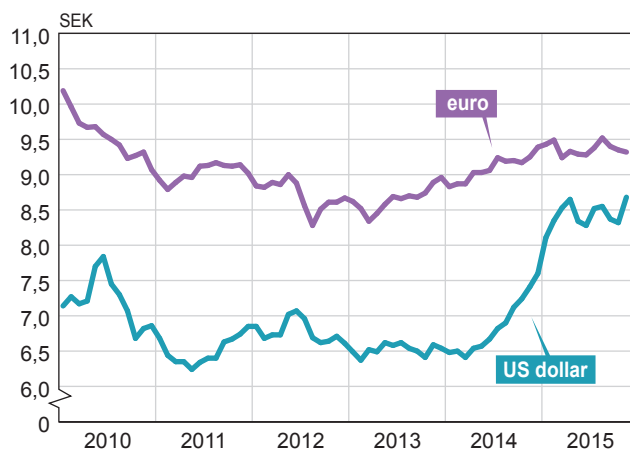
Källa: Riksbanken

Dollarn stärktes

De starka jobbsiffrorna stärkte dollarn till 8,73 kronor i slutet av november, en ökning med 21 öre jämfört med slutet av föregående månad. De långa respektive korta amerikanska räntorna gav i månadsgenomsnitt en avkastning på 2,26 respektive 0,69 procent. Euron pressades nedåt i november och handlades i slutet av månaden för 9,25 kronor.

Valutakurser

Svenska kronor i förhållande till dollar och euro.
Månadsgenomsnitt

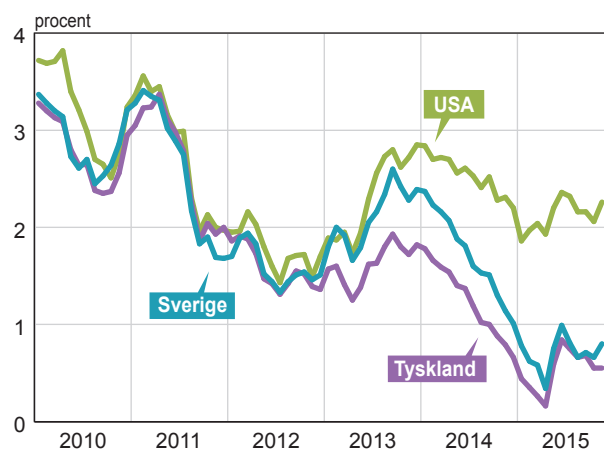

Källa: Riksbanken

Både långa och korta svenska räntor gav en något högre avkastning under november, i förhållande till föregående månad, och noterade 0,80 respektive -0,36 procent i månadsgenomsnitt.

Långa räntor

10-åriga statsobligationer

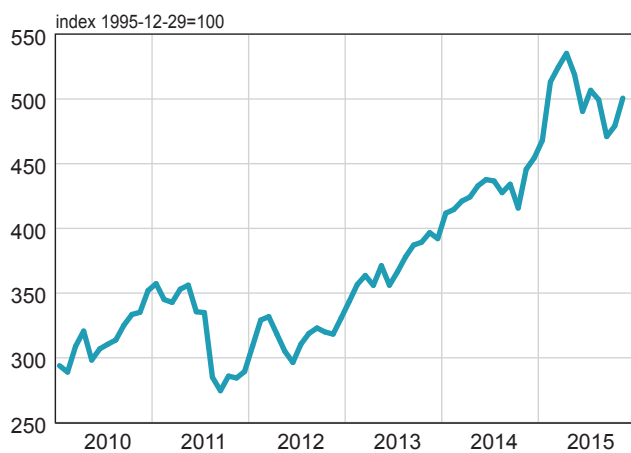
Källa: Riksbanken

Uppåt på Europas börser

Trots den politiska oron i Europa under november, med terrordåden i Paris och nedskjutningen av ett ryskt stridsplan i Turkiet, avslutade flera utav Europabörserna månaden på plus. Euronext Paris CAC 40 Index steg med 1,2 procent under november. Frankfurtbörsens DAX-index var upp 4,9 procent medan Londonbörsens FTSE-index var ner 0,1 procent. Även Stockholmsbörsen klättrade uppåt och Affärsvärldens generalindex steg med 3,7 procent under månaden.

Aktiekurserna

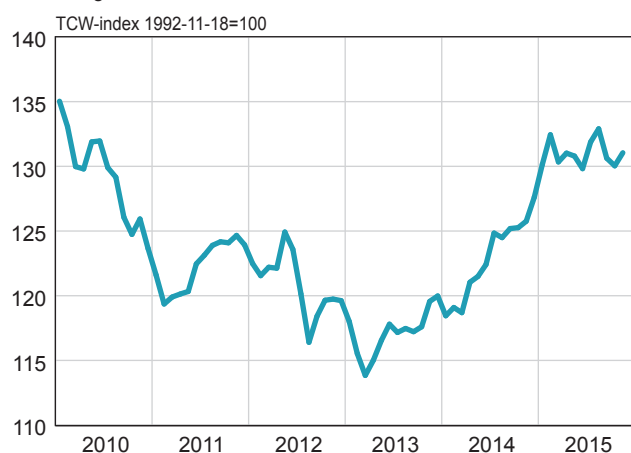
Stockholmsbörsens generalindex, månadsgenomsnitt

I USA steg Dow Jones och Nasdaq med 0,3 respektive 1,1 procent. De kinesiska börserna Hang Seng och Shanghai var ner 2,8 respektive upp 1,9 procent under november. I Tokyo steg Nikkeiindex med 3,5 procent.

Valutakursindex för kronan

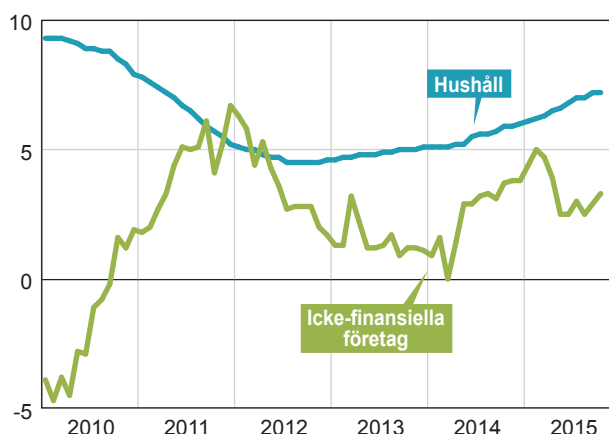
Månadsgenomsnitt

Utlåning till hushåll

I oktober hade hushållens lån från monetära finansinstitut (MFI) en årlig tillväxttakt på 7,2 procent, vilket betyder att den var oförändrad jämfört med september. Totalt uppgick hushållens lån hos MFI till 3 262 miljarder. Det är en ökning med 224 miljarder jämfört med motsvarande månad föregående år.

MFI:s utlåning

Årlig tillväxttakt, procent

Ökningen kan främst härledas till bostadslånen, som ökade med 196 miljarder och totalt uppgick till 2 655 miljarder i oktober. Bostadslånen hade en årlig tillväxt på 8,1 procent i oktober, vilket är en ökning jämfört med september då tillväxttakten var 8,0 procent.

Hushållens konsumtionslån hade en tillväxttakt på 2,8 procent i oktober. Motsvarande siffra för lån med övriga säkerheter var 3,9 procent. Detta kan jämföras med september då tillväxttakten för konsumtionslån var 2,7 procent och tillväxttakten för lån med övriga säkerheter var 4,2 procent. Totalt uppgick hushållens konsumtionskrediter och lån med övriga säkerheter till 184 respektive 423 miljarder kronor i oktober.

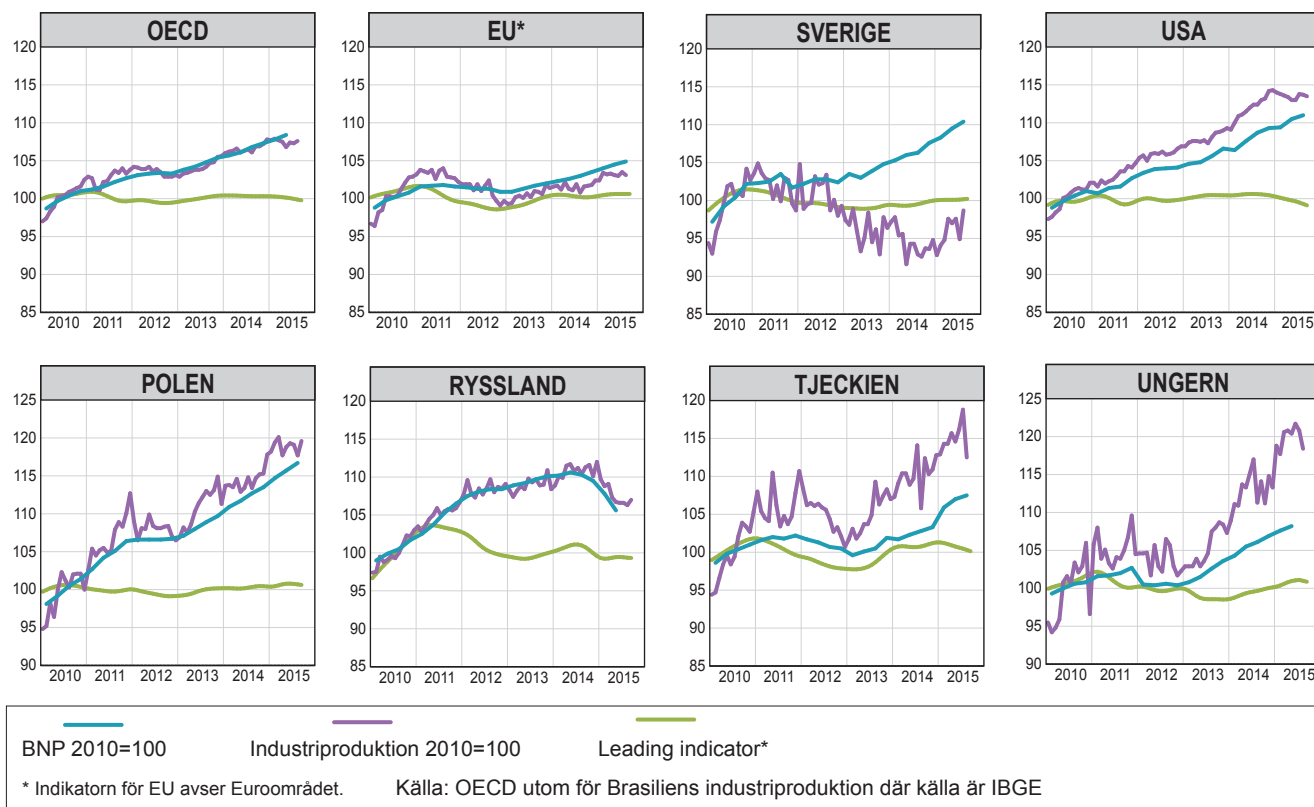
Elin Henriksson och Andreas Hörnvist,
Finansmarknadsstatistik

Ekonomisk statistik – december

	Datum	Avser period
Inregistrering av fordon	02	nov
Industrins ordergång	04	okt
Industriproduktionsindex	04	okt
Tjänsteproduktionsindex	04	okt
Indikator över hushållens konsumtionsutgifter	09	okt
Produktionsindex över näringslivet	09	okt
Konsumentprisindex	10	nov
Småhusbarometern	11	nov
Arbetskraftsundersökningen	17	nov
Finansräkenskaper	17	kv 3 –15
Detaljhandelns försäljning	22	nov
Producentprisindex	22	nov
Export, import och handelsnetto	29	nov
Arbetskostnadsindex, privat sektor	30	okt

INTERNATIONELL UTBLICK

Konjunkturindikatorer för några länder och -områden

Den amerikanska ekonomin fortsätter att stärkas och uppgifter från det amerikanska handelsdepartementet visar att BNP under tredje kvartalet ökade med 2,1 procent uppräknat till årstakt. Tillväxten i EU-området är svagare men då BNP ökat tio kvartal i följd visar återhämtningen trots allt motståndskraft. Från andra till tredje kvartalet uppgick den genomsnittliga BNP-tillväxten för hela EU till 0,4 procent, säsongrensad. Det motsvarar en tillväxt på 1,6 procent uppräknat till årstakt. Den ledande indikatorn låg i september kvar på en oförändrad nivå men då noteringen ligger över 100 indikerar det en god ekonomisk utveckling framöver.

Den polska ekonomin fortsätter att visa styrka och BNP har ökat kontinuerligt sedan fjärde kvartalet 2012. Tillväxten har stegrats ytterligare under 2015 och första kvartalet ökade säsongrensad BNP med 1,1 procent från kvartalet innan. Det följdes upp av en tillväxt på 0,9 procent andra kvartalet och utfallet för tredje kvartalet visar att BNP ökade med 0,9 procent, säsongrensad. Industriproduktionen ökade också starkt från augusti till september med en uppgång på 1,6 procent, säsongrensad. Den ledande indikatorn har däremot sjunkit under hela tredje kvartalet men noteringen i september ligger fortsatt över den långsiktiga trenden vilket indikerar att den goda utvecklingen fortsätter.

Även Tjeckien uppvisar en stabil och hygglig tillväxt och första kvartalet i år redovisade den tjeckiska ekonomin

den högsta tillväxttakten på flera år. BNP växte med 2,5 procent, säsongrensad och jämfört med fjärde kvartalet. Det följdes upp av en ökning på 1,0 procent respektive 0,5 procent andra och tredje kvartalet. Den ledande indikatorn har utvecklats svagt de senaste tre månaderna men med värden över 100 ser framtiden trots allt ljus ut.

Den geopolitiska oron i öst har haft inverkan på den ryska ekonomin. Ryssland befinner sig i recession och nedgången i BNP med 2,0 procent från första till andra kvartalet var fjärde kvartalet i följd med negativ kvartals-tillväxt. Den ledande indikatorn för tredje kvartalet lovar heller ingen förbättring med värden under 100 för samtliga tre månader. Säsongrensade uppgifter för industriproduktionen visar däremot att produktionen ökade svagt i september jämfört med månaden innan. Mätt i årstakt visar dock industriproduktionen negativa tillväxtsiffror och var i september nästan 4 procent lägre än samma månad föregående år.

I motsats till Ryssland så visar Ungern en mer stabil tillväxt och korrigerat för säsongvariationer växte BNP med 0,6 procent från första till andra kvartalet. Det innebär att BNP har ökat de senaste tio kvartalen. Landets ledande indikator har dock försvagats något från juli till september men då noteringarna ligger över den långsiktiga trenden indikerar det en fortsatt god utveckling.

INTERNATIONELL UTBLICK

Konsumentprisindex

Inflationstakten i EU var noll procent i oktober och prisutvecklingen fortsätter att vara svag. Under det senaste året har inflationen svängt runt den nuvarande nivån, vilket är en bra bit under den Europeiska centralbankens (ECB) mål på 2 procent. Det låga oljepriset bidrar i många länder till bättre förutsättningar för högre ekonomisk tillväxt, samtidigt som de senaste årets prisfall på råvaror har dämpat inflationen. De stora ekonomierna i EU är inga undantag och i Storbritannien var inflationen i september -0,2 procent medan prisökningen mätt i årstakt i Spanien uppgick till -0,9 procent i oktober.

I Finland fortsatte den allmänna prisnivån att sjunka i oktober medan inflationstakten i övriga nordiska länder var positiv. I Sverige var inflationen i oktober 0,9 procent (enligt HIKP) och i Norge ytterligare högre med en prisökningstakt strax över inflationsmålet på 2 procent. Inflationstakten i Japan låg på över 2 procent i början av

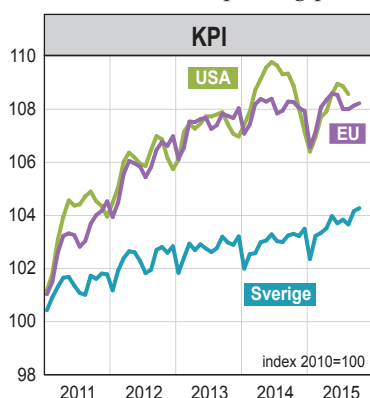
Konsumentprisutveckling

	Avser månad	Index 2010=100	Förändr. från föregående månad, %	Inflations- takt
EU	okt	108,2	0,1	0,0
Danmark	okt	106,4	0,0	0,2
Finland	okt	110,3	0,2	-0,3
Italien	okt	109,2	0,5	0,3
Spanien	okt	106,5	0,3	-0,9
Storbritannien	sep	112,0	-0,2	-0,2
Sverige	okt	104,3	0,1	0,9
Tyskland	okt	107,3	0,0	0,2
Norge	okt	108,9	0,5	2,4
USA	aug	108,6	-0,3	-0,7
Japan	sep	103,9	0,0	0,0
OECD	sep	109,7	-0,1	0,4

Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) för EU-länderna
Källa: Eurostat och OECD

EU-barometern

EU-kommissionens konjunkturbarometer i november låg i stort sett kvar på en oförändrad nivå för både EU och euroområdet och uppgick till 107,6 respektive 106,1. Stämmningsläget förbättrades inom tjänstesektorn och byggsektorn samt vägdes upp av ett högre konsumentförtroende. Inom industrin och detaljhandeln gick utvecklingen i motsatt riktning. Nederländerna noterades för den kraftigaste uppgången, medan stämmningsläget försämrades i Storbritannien, Frankrike och Italien. Sveriges indikator minskade med 0,8 enheter till 107,8. Konfidensindikatorn för konsumentförtroendet och industrin föll tillbaka kraftigt medan stämmningsläget inom övriga sektorer förbättrades. Stämmningsläget inom byggsektorn och detaljhandeln är nu på samma nivå som för nästan fem år sedan.

året, men efter moms-höjningen i april har prisutvecklingen varit svag och i oktober var prisökningen mätt i årstakt noll procent. I USA var inflations-takten fortsatt negativ i augusti vilket var åttonde månaden i följd med dämpad prisutveckling.

Internationella ekonomiska indikatorer

		Danmark	Finland	Storbr.	Sverige	Tyskland	USA	EU ¹⁾	OECD
BNP ²⁾									
Förändr. föreg. kv.	%	-0,1	-0,6	0,5	0,8	0,3	0,5	0,4	0,4
Förändr. 4 kv.	%	0,9	-0,5	2,3	3,9	1,7	2,1	1,9	2,0
Industriproduktion ³⁾									
Förändr. föreg. mån.	%	1,6	-0,8	1,0	4,0	-1,1	-0,2	-0,4	0,3
Förändr. 12 mån.	%	-0,1	-2,4	1,9	6,2	2,4	0,4	2,3	1,4
KPI ⁴⁾									
Förändr. föreg. mån.	%	0,0	0,2	-0,2	0,1	0,0	-0,3	0,1	-0,1
Förändr. 12 mån.	%	0,2	-0,3	-0,2	0,9	0,2	-0,7	0,0	0,4
Arbetslöshet ⁵⁾	%	6,2	9,5	5,3	7,3	4,5	5,1	9,3	6,7
Förändr. föreg. mån.	procentenheter	-0,1	0,0	-0,2	0,3	0,0	0,0	-0,1	0,0
Förändr. 12 månader	procentenheter	-0,3	0,6	-0,7	-0,4	-0,5	-0,8	-0,8	-0,6
Kort ränta ⁶⁾	%	-0,07	-0,05	0,58	-0,30	-0,05	0,32	-0,05	..
Förändr. föreg. mån.	procentenheter	-0,06	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01	..
Förändr. 12 månader	procentenheter	-0,37	-0,13	0,02	-0,70	-0,13	0,09	-0,13	..
Lång ränta ⁷⁾	%	0,83	0,81	1,81	0,66	0,52	2,06	1,21	..
Förändr. föreg. mån.	procentenheter	-0,10	-0,09	-0,04	0,05	-0,13	-0,11	-0,18	..
Förändr. 12 månader	procentenheter	-0,30	-0,20	-0,01	-0,64	-0,27	-0,23	-0,40	..

1) EU28 men för kort och lång ränta avses euroområdet 2) Tredje kvartalet 3) USA september, övriga augusti 4) Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) för EU-länderna. USA och OECD september, övriga oktober 5) Storbritannien juli, övriga september 6) Korta räntor avser 3-månaders interbankräntor enligt statistik från Eurostat. Oktober 7) Oktober

Källa: OECD, Eurostat

INTERNATIONELL UTBLICK

OECD spår uppgång men ser ökade risker i världsekonomin

I sin senaste prognos över världsekonomin räknar OECD med en starkare tillväxt de två kommande åren än i år. Från en BNP-tillväxt på 2,9 procent 2015 väntas tillväxten växa upp till 3,3 respektive 3,6 procent 2016 och 2017.

OECD konstaterar att nedgången i tillväxtländerna bromsat den globala tillväxten i år och fortsätter att vara ett stort orosmoln framöver. Det gäller inte minst utvecklingen i Kina som har stor betydelse för världshandeln. Riskerna i den senaste prognosen finns främst på nedåtsidan och de har ökat jämfört med den föregående prognosen som kom i juni. Förutom inbromsningen för världshandeln ser OECD även svagare investeringar som ett växande problem.

Svagt uppåt i Europa

I euroområdet blir det enligt prognosen en viss uppgång från årets tillväxt på 1,5 procent till 1,8 procent 2016 och 2,0 procent 2017. Utvecklingen väntas lyfta till följd av den fortsatt expansiva penningpolitiken och det låga oljepriset samtidigt som budgetnedskärningarna i många länder trappas ner. Av de större ekonomierna i euroområdet väntas Tyskland få en nästan identisk utveckling som euroområdet i stort medan Frankrike och Italien väntas fortsätta att växa långsammare än snittet även om utvecklingen går åt rätt håll. Spanien, som haft en stark återhämtning de senaste två åren, väntas fortsätta att växa snabbare än euroområdet totalt men i en något långsammare takt än i år.

OECD:s prognos för BNP-utvecklingen

Procentuell förändring från föregående år

	2015	2016	2017
Australien	2,2	2,6	3,0
Belgien	1,3	1,5	1,6
Danmark	1,8	1,8	1,9
Estland	1,8	2,5	2,9
Finland	-0,1	1,1	1,7
Frankrike	1,1	1,3	1,6
Grekland	-1,4	-1,2	2,1
Irland	5,6	4,1	3,5
Italien	0,8	1,4	1,4
Japan	0,6	1,0	0,5
Kanada	1,2	2,0	2,3
Nederländerna	2,2	2,5	2,7
Norge	1,3	1,1	2,0
Portugal	1,7	1,6	1,5
Spanien	3,2	2,7	2,5
Storbritannien	2,4	2,4	2,3
Sverige	2,9	3,1	3,0
Sydkorea	2,7	3,1	3,6
Tyskland	1,5	1,8	2,0
USA	2,4	2,5	2,4
Österrike	0,8	1,3	1,7
Euroländerna	1,5	1,8	1,9
Hela OECD	2,0	2,2	2,3
Hela världen	2,9	3,3	3,6

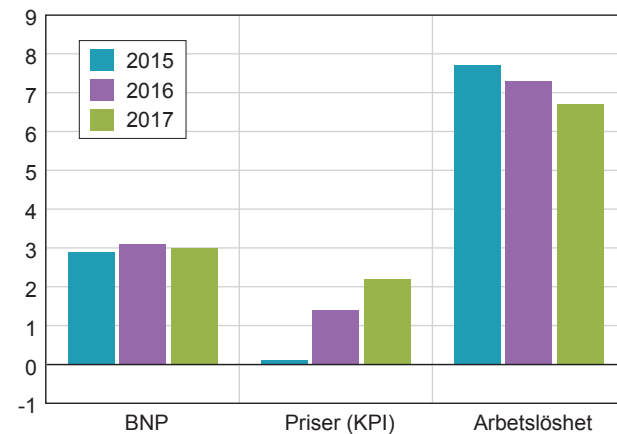
Källa: OECD, Economic Outlook, november 2015.

USA väntas få en tillväxt på 2,5 procent nästa år och en tiondel lägre året efter. Tillväxten beräknas även fortsättningsvis drivas av hushållskonsumtionen. I Japan fortsätter ekonomin att vara svag med en beräknad BNP-tillväxt på endast 0,6 procent för 2015. I år bromsas den ekonomiska tillväxten av minskad efterfrågan från andra asiatiska länder tillsammans med svag inhemsk konsumtion. Efter en liten uppgång nästa år väntas på nytt en nedgång 2017 då planerade skattehöjningar väntas hålla nere konsumtionen. Kina noterar i sammanhanget helt andra tillväxttal men OECD räknar med en fortsatt inbromsning för ekonomin i spåren av den ekonomiska omställningen från exportinriktad produktion till inhemsk konsumtion. I år väntas en BNP-tillväxt på 6,8 procent men den beräknas gradvis sjunka till 6,2 procent 2017.

Stabil tillväxt för Sverige

Den eviga kapphästen, hushållens skuldsättning och de kraftigt stigande bostadspriserna, får självklart ett omnämnande i OECD:s bedömning av Sverige. Som förslag på åtgärder för att bromsa utvecklingen nämner OECD en utfasning av ränteavdragen.

Prognos för Sverige

Källa: OECD

När det gäller den reala ekonomin så väntas Sverige få en jämn BNP-tillväxt på omkring 3 procent årligen 2015–2017. Låga räntor och ökade löner väntas höja konsumtionen och inflationen. OECD räknar med en inflationstakt på drygt 2 procent 2017 givet att penningpolitiken hålls fortsatt expansiv. Samtidigt beräknas sysselsättningen fortsätta att öka och OECD spår att arbetslösheten minskar ner till 6,7 procent av arbetskraften 2017. Den svenska arbetsmarknaden sätts dock på svåra prov av den höga flyktinginvandringen där OECD efterlyser insatser för att skynda på integrationen och förkorta tiden innan de nyanlända kan komma i arbete.

SVENSKA EKONOMISKA INDIKATORER

	Enhet	Basår	Senaste uppgift	Förändring i procent från		
				föreg. månad/ period	samma månad/ period föreg. år	
Ekonomi, allmänt						
BNP	volym	2010=100	3 kv	110,7 ¹⁾	0,8 ¹⁾	3,9
Fast bruttoinvestering	volym	2010=100	3 kv	123,8 ¹⁾	1,2 ¹⁾	7,5
Hushållens konsumtion	volym	2010=100	3 kv	109,9 ¹⁾	0,7 ¹⁾	2,8
Tjänsteproduktion	volym	2010=100	sep	115,4 ¹⁾	0,1 ¹⁾	1,4
Lägenheter, påbörjade, nya	1 000-tal		3 kv	11,9		50
			1–3 kv	34,5		35
Industri						
Produktion	volym	2010=100	sep	104,0	2 ¹⁾	6
			jan–sep	92,4		1
Omsättning	volym	2010=100	sep	104,7	1 ¹⁾	7
			jan–sep	93,2		3
Orderingång	volym	2010=100	sep	120,6	22 ¹⁾	33
			jan–sep	96,2		8
Kapacitetsutnyttjande	%		3 kv	87,1 ¹⁾	–1,0 ¹⁾²⁾	–1,1 ¹⁾²⁾
Investeringar	mdr kr		3 kv	42,1		6
			1–3 kv	136,7		9
Utrikeshandel						
Varuexport	mdr kr		okt	103,1	0 ¹⁾	–1
			jan–okt	980,0		4
Varuimport	mdr kr		okt	104,0	0 ¹⁾	0
			jan–okt	961,5		4
Handelsnetto	mdr kr		okt	–0,9		
			jan–okt	18,5		
Bytesbalans	mdr kr		2 kv	58,4		
			1–2 kv	137,1		
Konsumtion						
Detaljhandelns försäljning	volym	2010=100	okt	116,4 ¹⁾	0,3 ¹⁾	5,0
			jan–okt			5,2
Hushållens konsumtionsindikator	volym	2010=100	sep	110,5 ¹⁾	0,2 ¹⁾	2,4
			jan–sep			2,7
Personbilsregistreringar, nya	st		okt	32 675		10
			jan–okt	295 259		10
Consumer Confidence Indicator ³⁾		medelv=100	nov	95,8 ⁴⁾	98,8 ⁴⁾	97,8 ⁴⁾
Priser						
Konsumentprisindex		1980=100	okt	314,3	0,1	0,1
Konsumentprisindex, fast ränta		1987=100	okt	204,7	0,1	1,1
Producentprisindex		2005=100	okt	112,7	–0,3	–1,8
Exportprisindex		2005=100	okt	108,0	–1,4	–1,9
Importprisindex		2005=100	okt	107,3	–1,1	–3,9
Prisindex för inhemsk tillgång		2005=100	okt	112,4	–0,3	–2,9
Hemmamarknadsprisindex		2005=100	okt	117,8	0,7	–1,7
Arbetsmarknad, löner						
Sysselsatta 15–74 år	1 000-tal		okt	4 853		1,7
Arbetslösa 15–74 år	1 000-tal		okt	349		–10,2
därav heltidsstuderande	1 000-tal		okt	107		–15,2
Arbetade timmar	10 000-tal		okt	16 130		–0,6
Lediga platser, nyanmälda	1 000-tal		okt	92		30,0
Arbetskostnadsindex, industriarbetare		2008 jan=100	sep	119,9		3,7
Timlön, industriarbetare	kr		sep	171,7		2,6
Finansmarknad						
Utlåning till hushåll ⁵⁾	mdr kr		okt	3 262		7,2
Utlåning till icke-finansiella företag ⁵⁾	mdr kr		okt	1 997		3,3
Lång ränta, 10-åriga statsobligationer	%		nov	0,80	0,14 ²⁾	–0,34 ²⁾
Kort ränta, 3-mån statsskuldväxlar	%		nov	–0,36	0,08 ²⁾	–0,41 ²⁾
Statsskuldens månadsförändring	mdr kr		okt	–10,5		
Valutakurs, TCW-index	18 nov 1992=100		30 nov	129,9	–1,0	3,3

1) Säsongrensade tal 2) Procentenheter 3) Hushållens syn på den egna och den svenska ekonomin 4) Index för resp period 5) Från monetära finansinstitut

Utges av Statistiska centralbyrån, avd för nationalräkenskaper,
Box 24300, 104 51 STOCKHOLM
Tfn 08-506 940 00
Ansvarig utgivare: Ylva Hedén Westerdahl
Redaktör: Johannes Holmberg
Layout: Monica Andersson

Copyright SCB. Citera gärna, men uppge källa.

ISSN 1653-9435

URN:NBN:SE:SCB-2015-A06T11511_pdf (pdf)